

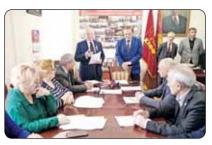

3-нэ нап.

еІшп маІШ хуэдвгъэшІ

3-нэ нап.

тохъуз

4-нэ нап.

Уасэ ныкъуэкІэ загъэпсэхуфынуш

4-нэ нап.

Nº40 (24.322)

2022 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 12, гъубж

Тхьэмахуэм щэ къыдок

• И уасэр зы тумэнщ

Осетие Ипщэм и жэрдэмыр даlыгъ

бек Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ ституцэм и махуэм зэрытехуам мы- кlэлъыплъакlуэхэри», **щіынальэм и хэгьэгу уна-** хьэнэшхуэ иіэщ. Осетие Ипщэм и Кіуэкіуэм и телеграм-каналым. **фэщіхэмрэ Къэрал Думэм и** Конституцэр къащтащ илъэс 21-рэ Осетие Ипщэм политикэ іуэ депутатхэмрэ я гъусэу Осетие ипэ. Жэрдэмщакіуэхэм я зэіущіэм къащыпэщыль лъэхъэнэм Кіуэкіуэр Ипщэм щыІащ, а къэралыр Уры- щытепсэльыхьащ референдумыр ехъуэхъуащ фІыгъуэ, зэіузэпэщынысей Федерацэм хыхьэнымкіэ ира- зэрекіуэкіыну щіыкіэм. Псори яубзы- гъэ яіэну, къэкіуэну дахэм лъэ гъэкІуэкІыну референдумым и хумэ, итІанэ щекІуэкІыну піалъэр быдэкіэ хэбэкъуэну. жэрдэмщіакіуэхэр даіыгъын пап- ягъэбелджылыну араш. Мы махуэхэм

«ЗЭХЫХЬЭР Республикэм и Кон- лъахэм. Абы, дауи, хэтынущ урысей къэрал унафэщіыр щыхахынущ мы

Осетие Ипщэм политикэ Іуэху ин

ШЫПШ Даянэ.

я къежьапіэ

ПсэзэпылъхьапІэ бгы спорт лізужьыгъузхэм я дуней псо фестиваль Іуащхьэмахуэ лъапэ иджы епщыкІущанэу щызэхэтынущ. Red Fox Elbrus Race-2022 зэхьэзэхуэм зыкъыщагъэлъэгъуэну накъыгъэм и 4-м ди щіыпіэм къыщызэхуэсынущ скайраннер нэхъ лъэщ дыдэхэр.

УРЫСЕЙ Федерацэм и чемпионатымрэ кымрэ щытекіуэн папщіэ спортсменхэр япэщІыкІэ зэпеуэнущ Европэм и бгы нэхъ лъагэ дыдэм и метр 2450-м щыщІэдзауэ километр гъуэгуанэр нэхъ псынщізу къызэнэкіынымкіэ. Абы къыщыхэжаныкІахэращ адэкІэ зэхьэзэхуэм хэтынур ахэр Іуащхьэмахуэ и щыгум хуэкІуэнущ.

- Гъатхэм курортыр жыджэру мэлажьэ, и гуащІэгъуэщ бгым лыжэкІэ къежэхын лъэхъэнэм, къыджијащ зи гугъу тщіы зэхьэзэхүэр къезыгъэблагъэ «Іуащхьэмахуэ» курортым и генеральнэ директор ТІымыжь Хьэсэн. -Абы къыхэкІыу фестивалым хэтхэм я Іуэхухэр нэхъ зэрыдэкІыным куууэ дегупсысащ. Спортсменхэм лъагъуэ щхьэхуэ яхухэтхащ, зыми зэран яхуэмыхъун, езыхэми лъэпощхьэпо ямыІэн хуэдэу.

Red Fox Elbrus Race-2022 зэхьэзэхуэм «рекордхэм я фестивалкІэ» йоджэ. Абы бжыгъэ телъыджэхэр сыт щыгъуи къыщагъэлъагъуэ икІи щытекІуахэм ди щІыпІэм яфІэфІу къытрагъэзэж. Мы гъэми зэхьэзэхуэм хэтынущ скайраннингымкІэ къэралым и чемпионхэу Чернов Виталийрэ Кравченкэ Еленэрэ, Іуащхьэмахуэ псынщІзу дэкІуеинымрэ къехыжынымкІэ дунейпсо рекордыр зыІэщІэлъ Оглоблинэ Аннэ сымэ, нэгъуэщІхэри.

ХЬЭТАУ Ислъам.

КІуэкІуэ Казбек Налшык къалэ щаухуэ поликлиникэ №1-м лэжьыгъэхэр зэрыщекіуэкіыр къипщытащ. УхуэныгъэщІэр дащІыхь Къалэ клиникэ сымаджэщ №1-м и пщіантіэм.

къэдгъэкІыжынщи, проектыр ягъэзащіэ узыншагъэр хъумэнымкіэ Ізнатізм ціыхухэм япэ медицинэ дэіэпыкъуныгъэхэр щрат и ІуэхущІапІэхэр егъэфІэкІуэным теухуауэ УФ-м и Президент Путин Владимир пщэрылъ ІэщІагъэлІ зэхуэмыдэхэм я пэшхэр, къащишам илкъ иткіэ.

«УФ-м и Правительствэр ди дэlэпыкъуэгъуу Іуэхум зыхуэдгъэхьэзыращ икІи 2021 гъэм ар утыку къитхьащ», - щитхащ Кіуэкіуэ Казбек и телеграм-каналым.

Метр зэбгъузэнатІэ мини 8-м щІигъу зыубыдыну, зы махуэ лэжьэгъуэм цІыху щызэблэкІыфыну поликлиникэр республикэм и апхуэдэ ІуэхущІапІэхэм я нэхъ ину щытынущ. Ухуэныгъэ лэжьыгъэхэр мы илъэсым и

гъатхэпэм ирагъэжьащ. Кхъахэ хъуа сымаджэщ унэхэр зэтрах, къатхэр зэщхьэщыхауэ зэрыщытынур яубзыху, поликлиникэм и теплъэр, абы и щІыхьэпІэр зэрыщытынур ягъэнаІуэ. Ухуэныгъэр щекіуэкі щіыпіэм щіым епха лэжьыгъэхэр щызэфlагъэкlащ, иджы унэм и лъабжьэр зэрагъэтlылъынум зыхуагъэхьэзыр.

ІэнатІэр ефіэкіуэнымкіэ щыіэ иджырей Іэмал псори къыщагъэсэбэпыну поликлиникэщІэм иІэнущ сымаджэхэм я тхылъхэр регистратурэ, шахъумэну эндоскопие, профилактикэ, узыншагъэр щрагъэфІэкІуэж, сымаджэхэм махуэкІэ ще 1939 къудам эхэр, п 1алъэ къыхэмык 1ыу

Ухуэныгъэр зэрекІуэкІыр зрегъэлъагъу

цыхухэм Іуэхутхьэбзэ щыхуащіэ Іэнатіэ, медицинэм хуеджэ студентхэм папщ э классхэр, ІуэхущІапІэм и административнэ-хозяйствэ Іуэхухэр зезыгъакІуэ къудамэ, лышх узыфэр зыпкърытхэм дэГэпыкъуэгъу щахуэхъу амбулаторэ центр, нэгъуэщІхэри. Поликлиникэр къызэрагъэпэщынущ лабораторно-диагностикэ Іэмэпсымэ лъэщхэмкІэ. Медицинэ ІуэхущІапІэр хьэзыр хъунущ 2023 гъэм и кlэм ирихьэлlэу.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек ухуэныгъэр зэрекІуэкІыр зригъэлъэгъуа. поликлиникэщіэм и проектым зыщигъэгъуэза нэужь гулъытэ нэхъ зыхуащІыпхъэхэр къыхигъэщу пщэрылъ зыбжанэ ящищіащ икіи іуэхумкіэ жэуап зыхьхэм яжријащ екјуэкі лэжьыгъэм и фіагъыр сыт щыгъуи къапщытэным мыхьэнэшхүэ зэриІэр.

Апхуэдэу зэман гъунэгъум къриубыдэу Къалэ клиникэ сымаджэщ №1-м и адрей щІыналъэхэри зыхуей хуагъэзэнущ. Кхъахэ хъуа унэхэр зэтрахынущ, сыматерапие, джэщ пщіантіэр зэіузэпэщ ящіынущ.

ПЭД

ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ.

Налшык къыпоплъэ урысейпсо фестиваль КъБР-м и Правительст-

вэм и Унафэщ Мусуков Алий иригъэкіуэкіащ Правительствэм хэтхэм я зэlущІэ. Абы щытепсэльыхьащ ціыхухэм я псэукіэр еізміаныішышя шныт ахен зэрызащ Гэгъэкъуапхъэхэм, узыншагъэм кіэлъыплъыным, гъуэгущІэхэр телъхьэным, щэнхабзэм и щытыкіэм, нэгъуэщі Іэнатіэхэми я іуэху зыіутым.

КЪИЩЫНЭМЫЩІАУЭ, КъБР-м и Правительствэм унафэ зыбжанэ къищтащ, КъБР-м и Іэташхьэ Кіуэкіуэ Казбек къалэн къазэрыщищІам тету, Урысейм Украинэмрэ Донецк, Луганск ЦІыхубэ республикэхэмрэ щригъэкІуэкІ Іуэху хэхахэм хэкІуэда ди лъахэгъухэм я унагъуэхэм ахъшэкІэ ядэ-Іэпыкъуным теухуауэ.

Хамэ къэрал къикІахэмрэ ди къэралым и цІыхуу зэрыщытым щыхьэт техъуэ тыль зимыІэхэмрэ мыбы щылэжьэну зэрыхуитымкІэ патент езытыну зи къалэн къэрал къулыкъущІапІэхэр яубзыхуащ. Ар «Паспортновизовый сервис» къэрал федеральнэ ІуэхущІапІэмрэ луан 225,2-рэ. УФ-м Къэрал кіуэці Іуэху-

яубзыхуащ. Налшык, Бахъсэн къалэхэм, Тэрч, Май шІыналъэхэм иджыри иратынущ сом ме-

Къызэхуэсахэр тепсэлъыхэмкІэ и министерствэм- хьащ «Моя провинция» щащіэну зэтраублащ. нэтынхэмрэ я XXIII урысей-2022 гъэм гъуэгущІэхэр псо фестиваль, Хъыбареяухуэн папщіэ республикэ гъащіэ Іэнатіэхэм я XVI уры-

зэрагъэпэщрэ илъэси 100 хэм яхуэзэну Іэмал яІэнущ. зэрырикъум. КъызэгъэпэщакІуэхэм я мурадщ хъыба-

левиденэхэм, радиом, газетхэм я лэжьакІуэхэр зэрыбюджетым къыхэкІыу щІы- сейпсо фестиваль Налшык цІыхуну, зэчэнджэщыну, піэ бюджетхэм хуаутіыпщы- қъызэрыщызэіуахынум. Ар технологиещІэхэр къагъэІу-

щІэм щаубзыхуащ «Моя регъащІэ Іэмалхэр къа- провинция» гъэсэбэпу къэралым и щІы- фестивалыр къызэгъэпэналъэхэм я дахагъымрэ щынымкіэ, егъэкіуэкіынымрэщ. Абыхэм апхуэдэ къэ- фІэщыгъэм щІэту телевиде- щэнхабээмрэ нэхъыбэм кІэ комитетым хэтынухэр. Іуэхутхьэбзэ хэгъэгу нэм къит фильмхэмрэ кърагъэцІыхуну. Абы къи- Абы и тхьэмадэу щытынущ шынэмыштауэ хэгээгу те- КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хъубий Марат.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Правительствэм и зэly

«Фэеплъ жыг хадэ»

Апхуэдэ фіэщыгъэм щіэту илъэс къэс ди къэралым и щІыналъэхэм жыгыщІэу мелуан 27-рэ щыхасэнущ, Хэку зауэшхуэм хэкІуэдахэм я фэеплъу. А Іуэхум теухуа акцэхэм хэтынущ еджакіуэу мелуан 1,5-рэ. Ди республикэри ящыщщ а жэрдэмыр ядэзыІыгъахэм.

МЫ ЗЭМАНЫМ Къэбэр- рэ щІыналъэ унафэщіхэмрэ дей-Балъкъэрым ЩІыуэпс жыгхэр щыхасэну мэзылъэ вэмрэ Мэз хозяйствэмкіэ хъугъуэфІыгъуэхэмрэ эко- щІыпІэхэр ягъэбелджылащ. логиемкІэ и министерствэм-

Нанэ Іумахуэм цылъэпэд 200-м нэс ищІри, дзэ частым

Фаризэт иджыри зэlуещэ цылъэпэдхэр, иджы

къуэрылъхухэри къыдоІэпыкъу. Нанэм и фІэщ мэхъу щІа-

лэхэм я лъакъуэм и мызакъуэу, ягухэри цылъэпэдым

яшащ, адэкіэ Іэнатіэ гугъум Іутхэм Іэрагъэхьэжыну.

Іуэхум ипэ къихуэу, мэ-

лыжьыхьым и 9-м, Налшык ТекІуэныгъэм и паркым япэщІыкіэ щекіуэкіащ 1941 -1945 гъэхэм Хэкум и хуитыныгъэм зи псэр щІэзытахэм я фэеплъ пэкly. Абы и ужькІэ Іуэхум хэт волонтёрхэм а щіыпіэм Іэней, амур къэдабэ, кІей жыгыу 200 шыхасаш.

2022 гъэм къриубыдэу ди лъахэм щыхасэну жыгыщІэхэм я бжыгъэр мин 218-м нагъэсыну я мурадщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым ЩІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкІэ и министерствэм и нэіэм щіэту екіуэкіа Іуэхур зи жэрдэмыр «ТекІуэныгъэм и волонтёр» зэщІэхъееныгъэм хэтхэмрэ ТекІуэныгъэм и дзэзешэхэм я фэеплъ фондымрэщ. Іуэхур къыдаІыгъащ УФ-м ЩІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкІэ и министерстфедеральнэ агентствэмрэ. ЛЪОСТЭН Музэ.

«Адыгэ псалъэр» **КЪЕЗЫГЪЭХЬХЭМ** папщІэ

«Адыгэ псалъэ» газыІэрыхьэну зетыр хуейхэм хъыбар фыдогъащІэ - накъыгъэм (майм) къыщыщІэдзауэ ар къевгъэхьын папшІэ Іэ шышІэвдз хъунущ Урысей пощтым и дэтхэнэ ІуэхущІапІэми.

Дызэрыт 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм иужь мази 2-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уа-

унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 241-рэ кІэпІейкІэ 60-рэ;

фэ езым поштым къыщыфщтэжынумэ сом 220-рэ.

 $\underline{\mathcal{A}}$ и индексыр Π 5894

Гу зылъытапхъэ

КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм жэщми махуэми щолажьэ коррупцэм пэщІэтыным теухуауэ піэщіэгъуэкіэ цІыхухэр здэпсалъэ хъуну телефонхэр: 8(8662) 40-89-70,

40-34-32.

Ди къцэш республикэхэм бзаджащІэхэр къэцІыхунымрэ ятеухуа Іыхьэхэм. Онлайн-олимпиадэр егъэкіуэкіынымкіэ дэіэпыкъуэгъу хъчаш Урысей Банкыр, УФ-м ФинансхэмкІэ, Экономикэ зыужьыныгъэмкіэ и министерствэхэр, Финансхэмкіэ щіэ-

Іуэху щхьэпэм хуагъасэ

АДЫГЕЙ НыбжьыщІэхэр ахъшэр тэмэму зэрагъэзэхуэфу егъэсэным теухуа урысейпсо лайн-олимпиадэм Адыгэ Республикэм щыщу еджакІуэ мини 3,8-рэ хэтащ. Ахэр 1 9-нэ классхэм я еджакіуэхэрщ.

КЪЭРАЛЫР къапштэмэ, онлайн-олимпиадэм ныбжыыщІэ мелуан 1,6-рэ хэтащ. Зы мазэм къриубыдэу интернет ІэмалымкІэ зэбгъащІэ хъурт ахъшэр зэрызэбгъэзэхуэнум-

рэ мылъкум епха Іуэху пыухык ахэмрэ. Нэгъабэ елъытауэ, мы гъэм олимпиадэр зыфІэгъэщІэгъуэн хъуахэм я бжыгъэр хуэди 3-кІэ нэхъыбэщ. Мыбы жыджэру хэтащ къалэдэсхэм я мызакъуэу, къуажэдэсхэри, - жеlэ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ банкым и унафэщІ Самойленкэ Сергей.

ахъшэр зэгъэзэхуа хъун папщіэ мардэ убзыхун зэры- защіигъэкъуэну игу ирилъхьащ Фаризэт. Ар и къуэ Умар хуеймрэ нэгъуэщіым и мылъку зыіэрызыгъэхьэну хуей щыхуиіуатэм, яхуебгъэхьыну іэмал зэрыщыіэр къыжриіащ.

ныгъэ-къэхутакІуэ институтыр. Нанэ гумащ э

КЪЭРЭШЕЙ: ШЭРДЖЭС КъШР-м хыхьэ Усть-Жэгуэтэ щыщ, илъэс 82-рэ зи ныбжь Урыс Фаризэт цылъэхуабэхэр яхуещІ Донецкрэ Луганскрэ ихъумэу Урысейм Укщригъэраинэм

кІуэкІ Іуэхухэм хэт ди сэлэтхэм. «Іэщэ яІэщІэлъу Украинэм щыІэ шіалэхэр телевизоркіэ слъэгъуа нэужь, Афганистаным щыхэкіуэда ди щіалэр сигу къэкіыжащ. Университетым академие отпуск къыщы ихри, зэуэну куати, къигъэзэжакъым», - жеlэ Фаризэт.

ИДЖЫ жэщ-махуэ ямыlэу, уэтlпсытlым хэту ма-Школакіуэхэм ехъуліэныгъэхэр къыщагъэлъэгъуащ мырыгъэм щіэзэу сэлэтхэм езым хузэфіэкі мащіэмкіэ Мурманск къыщыщ і эдзауэ Сыхъум нэс 2022

АБХЪАЗ. гъэм и гъэмахуэм щІидзэзекіуэн жынущ Мурманск Сыхъум - Мурманск вагоным. МахуитІым 33 «Арктика» мафІэгум падзэнущ купейнэ вагоныр, ар Санкт-Петербург

зэригъэхуэбэнур.

Сыхъум - Санкт-Петербург гъуэгум тетщ. Мурманск укъикіыу Сыхъум жэщищ-махуищрэ сыхьэт 14-кіэ **УНЭСЫНУЩ**.

МАФІЭГУР мэкъуауэгъуэм и 7-м щыщІэдзауэ зи гугъу тщІы гъуэгуанэм тетынущ. Билетыр сом 19.350-рэ и уасэнущ. Нэгъабэ сом мин 16-м тІэкІу щІигъуу щытащ. Ар Іэмалыфіщ мафіэгу зэхъуэкі умыщіу зыгъэпсэхупіэм урикІуэну.

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Адыгэ Псалъэ

adyghepsale.ru adyghe@mail.ru apkbr.ru Адыгэ Псалъэ smikbr.ru

Махуэгъэпс

Къэбэрдей-Балъкъэрыр щапхъэ яхуохъу

Дагъыстэн Республикэм и Жылагъуэ палатэм хэт, «Дагестанская газета»-м и лэжьакіуэ Мурзаев Абсалитдин зи пашэу а гъунэгъу щіыналъэм къикіа іэщіагъэлі гупым иджыблагъэ яхуэзащ «КъБР-Медиа» къэрал Іуэхущіапіэм и унафэщІым и къуэдзэ Холаев Темырлан, ди республикэм къыщыдэк газетхэм я редактор нэхъыщхьэхэу Бжьахъуэ Ранетэ («Кабардино-Балкарская правда»), Жыласэ Заурбэч («Адыгэ псалъэ»), Конаков Хьэсэн («Заман») сымэ. Зэхуэсым и утыку къыщаіэтащ щіыналъэхэм щыпсэухэм я анэдэлъхубзэхэр, тхыдэ щІэинхэр, хабзэмрэ щэхабзэмрэ хъума хъунымкіэ, жьыщіэхэм ар нэхъ щіэхыу къащтэ, итіанэ лъэпкъхэм яку дэлъ зэхущытыкlэхэр къыщагъэсэбэп зыхэт гупми зэкlуэлlэж егъэфlэкlуэным хуэунэтlауэ хъыбаре- унагъуэми. Пэжщ, урысыбзэр зэдмыгъа-

ДАГЪЫСТЭН щІыналъэм лъэпкъыбзэхэр хъума зэрыщыхъумрэ а Іуэхум хэлъ гугъуехьхэмрэ зэхуэсым щытепсэлъыхьащ ар къызэlузыха Мурзаев Абсалитдин. Абы зэрыжиlамкlэ, гупыр республикэм къызэрыкІуам шхьэусыгъуэ хэхаи иІэш: Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм хыхьэ субъектхэм я нэхъыбапІэм а Іуэхугъуэхэр тэрэзу зэфІэхынымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр щапхъэ яхуохъури аращ.

Ди республикэм щыпсэу лъэпкъхэм ящыщу 14-р нэхъ инщ. Апхуэдэхэщ авархэр, агулхэр, даргинхэр, къумыкъухэр, лезгинхэр, лакхэр, татхэр, табасаранхэр, нэгъуейхэр, рутулхэр, цахурхэр, шэшэнхэр. лъэпкъ 14-ми я анэдэлъхубзэхэмкІэ ди щІыналъэм къыщыдокІ газетхэр, дэтхэнэми урысыбзэкіэ напэкіуэці гуэдзэн и гъусэу, - жиlащ Мурзаевым. - Атlэми, анэдэлъхубзэхэмкІэ Іуэхур зэрыщытым уеплъмэ, нэрылъагъу мэхъу ди щІыпІэр лъэпкъхэр «шызэхэткІухь лэгъупышхуэу» зэрыщытыр. Ди цІыхухэм я нэхъыбапІэр зэрызэпсалъэр урысыбзэщ, я анэдэлъхубзэр ІэщІыб ящІу. Апхуэдэ щытыкІэм уимыгъэгузавэу къанэркъым икІи урегъэгуп-«Хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэм лъэпкъыбзэхэр хъумэным теухуауэ нэхъыбэ яхузэфІэкІыну пІэрэ?» - жыпІэу.

А Іуэхум зэреплъхэр зэхуэсым къыщагъэнэІуащ абы зыкърезыгъэхьэлІа псоми. Конаков Хьэсэн зэрыжиlамкlэ, Дагъыстэным къикіа хьэщіэхэр зытекіухьа іуэхугъуэм ди республикэм щыпсэу хэкупсэхэри егъэпlейтейри, Іуэхур нэхъ тэрэз хъунымкІэ хэкІыпІэхэр къалъыхъуэ зэпытщ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым къыщыдокІ жылагъуэ-политикэ газетхэр. АдыгэбзэкІэ, балъкъэрыбзэкІэ, урысыбзэкІэ дунейм къытохьэ «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Кабардино-Балкарская правда» газетхэр. Абыхэм я электрон къыдэкІыгъуэхэри щхьэхуэу щыІэщ. КъинэмыщІауэ, къыдокІ щІынальэм ис щІалэгъуалэмрэ бзылъхугъэхэмрэ нэхъыбэу ятегъэщ ахэу «Молодежка», «Горянка» хуэдэхэр. Район газет псоми анэдэлъхубзэкІэ напэкІуэцІ щхьэхуэхэри ящІыгъущ. Журналхэм я гугъу тщІымэ, диІэщ адыгэбзэкІи, балъкъэрыбзэкІи, урысыбзэкІи къыдэкІ литературэ журналхэу «Іуащхьэмахуэ», «Минги Тау», Кабардино-Балкария». «Литературная НыбжышІэхэм папщІэ тхыгъэхэр щагъэ-хьэзыр «Нур», «Нюр», «Солнышко» сабий журналхэм, - къыхигъэщащ Конаковым. -Зи гугъу сщіа къыдэкіыгъуэхэм ящыщ дэтхэнэми Интернетым напэкіуэціхэр щиіэщ. Апхуэдэ щіыкіэкіэ дыхущіокъу ди щіыналъэм къэралыбзэу щагъэувахэр тхъумэну, зедгъэужьыну, къытщІэхъуэ щІэблэхэм я

анэбзэхэр яІурылъу къэдгъэтэджыну. Анэдэлъхубзэр хъумэным гулъытэ хэха дапщэщи хуэзыщІ «Адыгэ псалъэ» газетым Іуэхур зэрызыщытеублам тригъащІзу, зэіушіэм къышыпсэлъащ Жыласэ Заурбэч. Абы къыхигъэщащ дуней псом щызэлъащ ыса Интернетым и Іэмалхэри къагъэсэбэпу, абыи адыгэ сайтхэр зэрыщыла-АдыгэбзэкІэ ди республикэм къыщыдэк газет закъуэм укъыщеджэфынущ а сайтхэм, ущыпсэу щІыналъэрэ къэралрэ емылъытауэ. «Адыгэ псалъэ»

газетыр махуэ къэс къыдокІ электрон

жыпхъэми иту. - Къинэмыщ ауэ, ф ыгъуэш хуэщ таурыхъ цІэрыІуэхэм ящыщ куэдым хэт, ди сабийхэм фінуэ ялъагъу лінхъужьхэри адыгэбзэкІэ «зэрагъэпсэлъар». Апхуэдэ Іэмалхэри хъарзынэщ анэдэлъхубзэр ящІэу сабийхэр къэгъэхъунымкІэ. Ди жагъуэ зэрыхъущи, лъэпкъыбзэхэр ирикъуу къыщамыгъэсэбэпу нэхъапэм щытар къалэхэрамэ, иджы къуажэдэс сабийхэм я нэхъыбапІэри зэрызэпсалъэр къыдалъхуа анэбзэракъым, атіэ урысыбзэращ. Гъэсапіэхэми еджапіэхэми нэхъыбэу щызекІуэр а бзэращи, ныбщізу хъунукъым: аращ дуней псом дазэ рыхэтыр. АтІэми лъэпкъыу дыкъезыгъэлъытэ ди анэдэлъхубзэр ящІэнри, ар гъащІэм къыщагъэсэбэпынри Іэмал зимы-Іэщ, - жиІащ Жыласэм. - Лъэпкъым и блэкІари и нобэри къэзыгъэлъагъуэу, и тхыдэр, хабзэр, щэнхабзэр къэкіуэну щіэблэхэм яхуэзыхъумэу щыІэр, шэч хэмылъу, абы и бзэращи, сыт щыгъуи ди гулъытэ хуэныкъуэщ ар. Зи бээм хуэсакъ лъэпкъращ къэкlуэну дахэ зиlэри, щlэблэ узыншэ къызыщІэхъуэнури, дызэрыт зэман гугъум

Абы и псалъэм пищэу, утыку кърахьа lуэхугъуэмкlэ иlэ еплъыкlэхэр къигъэнэ-Іуащ Бжьахъуэ Ранетэ.

· Анэдэлъхубзэм хуащІ пщІэмрэ гулъытэмрэ къыщежьэр унагъуэращ. Нэхъ пасэіуэу сыздыіута Іэнатіэм, Дзэлыкъуэ щІыналъэм къыщыдэкІ район газетым. нэхъ ІупщІу, Іэгум илъым ещхьу, нэрылъагъу щыхъуащ икІи щызыхэсщІащ анэдэлъхубзэр хъумэным и Іуэхум хэлъ лъэпощхьэпохэр. «Адыгэбзэм Балъкъыпс уфІимыхыну» къалъытэу, адыгэ унагъуэхэм я адэ-анэхэм я бынхэр пэрэщр ящ анэдэлъхубзэр джыным. Апхуэдэ Іуэху еплъыкіэхэр щымащіэкъым дэнэкій, дэтхэнэми иІэжщ езым и «Балъкъыпс». - жиІаш Бжьахъуэм. - СызэригугъэмкІэ, дэтхэнэ балигъми къыгуроlуэ зи бзэр зыфlэкlуэд лъэпкъым къэкlуэну зэримыlэр, ауэ щыхъукІэ а анэбзэм и лъабжьэр быдэу щыгъэтІылъын хуейр унагъуэращ, ар зыщІэн хуейри адэ-анэращ, адэшхуэ-анэшхуэхэращ. Абыхэм къакІэлъокІуэ гъэсапІэхэмрэ еджапіэхэмрэ бзэмкіэ я іэщіагъэліхэр, щІэныгъэлІхэр, жылагъуэр. Мыхьэнэшхүэ иІэщ анэдэлъхубзэр хъумэным, абы зегъэужьыным игъуэт къэрал гулъытэми. 2022 гъэр Урысей Федерацэм щыпсэу лъэпкъхэм я щэнхабзэ щІэиным и илъэсу ягъэуващ. Ар Іэмал хъарзынэщ унагъуэ еджапіэ (гъэсапіэ) - жылагъуэ зэгухьэныгъэ - къэрал унафэ зэпыщІэныгъэм хэт псоми лъэпкъ мыхьэнэ зиІэ а Іуэхум гу лъедгъэтэнымкіэ, дэри абы нэхъ жыджэру дыхүэлэжьэнымкІэ.

Лъэпкъыбзэхэр хъума хъун, абыхэм нэхъри зегъзужьын папщіз лэжьыгъз купщіафіэхэр щіыналъэм зэрыщызэфіахым и гугъу ищ Іащ Холаев Темырлан. Республикэм и хъыбарегъащІэ ІэнатІэхэм я зэфІэкІхэр а Іуэхугъуэм зэрыхуагъэпсым, апхуэдэуи абы къыпэкіуэ фіыхэм хьэщіэхэм яхутепсэлъыхьащ ар, щапхъэри къихьыжу.

Зэхаха псори яфіэхьэлэмэтащ зэіущіэм хэтахэу УФ-м и Тхакіуэхэм я зэгухьэныгъэм хэт, усакlуэ, литературэ лэжьакlуэ, «Бабаюртовские вести» газетым и корреспондент Сулеймановэ Заремэ, Дагъыстэным и Карабудахкент районым къыщыдэкІ «Будни района» щІыпІэ газетым и редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ Самадов Багаудин, РАН-м и Дагъыстэн щІэныгъэ центрым ІуэрыІуатэмкІэ и къудамэм и унафэщІ, Дагъыстэн къэралуниверситетым и доцент Султанмурадов Агарагим сымэ. Абыхэми я Іуэху еплъыкІэхэр къаІуэтащ икІи фіьщіэ ящіащ ди республикэм и хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэм анэдэлъхубзэм зегъзужынымкіэ щызэфіагъэкі іуэхугъуэхэм зэрыщагъэгъуэзам щхьэкІэ.

КЪАРДЭН Маритэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

Тегушхуэныгъэ ин зыхэлъа

Тхакіуэ, журналист Къущхьэунэ Алексей къызэралъхурэ илъэс 80 ирокъу

Къущхьзунэ Алексей Шагъир и къуэр Тэрч районым хыхьэ Урожайнэ къуажэм 1942 гъэм мэлыжьыхым и 12-м къыщалъхуащ. Школ нэужьым абы къиу-хащ ухуакіуэхэр щагъэхьэзыру Налшык дэт училищэр. А Іэщіа-гъэм илъэс зыбжанэкіэ ирилэжьа иужьщ Къущхьэунэр КъБКъУ-м и тхыдэ-филологие факультетым щыщіэтіысхьар.

АЛЕКСЕЙ урысыбзэщ зэрытхэу щытар, абыи щхьэусыгъуэ и!эщ. УФ-м педагогикэ щ!эныгъэхэмк!э УФ-м педагогикэ щіэныгъэхэмкіэ и академием къыбгъэдэкіыу «Къуажэ школхэм урысыбзэр зэрыщаджыр» тематикэмкіэ ар зыщіэс еджапіэм щылажьэрт Бэрэгъун Мухьэмэд. Ди республикэм Егъэджэныгъэмкіэ и министерствэм и лъэјукіэ, ар хуит ящіат іуэхущіэр щагъэунэхун класс къызэригъэпэщыну, дерс псори урысыбзэкіэ ирагъэджу. Япэ класс хъуа Алексеи абы хэхуащ. «Адыгэ къуазэкіэ ирагъэджу. Япэ класс хъуа Алексеи абы хэхуащ. «Адыгэ къуажэм дэнэкіи щызэхэпх анэдэлъхубзэм емыщхь урысыбзэр тфіэгъэщіэгъуэнт, дызэрызэіэпишами пціы хэлътэкъым. Арагъэнщ урысыбзэкіэ сыхуам щыщіэздзар», -

сыбзэкіэ сытхэн щіыщіэздзар», - игу къигъэкіыжырт абы.
Япэ дыдэу и тхыгъэ, «Поезда» зыфіища рассказыр, 1962 гъэм къытехуащ «Пионерская правда» газетым. Иужькіэ и Іэдакъэщіэкі-хэр «Советская молодежь» газетым традзэу хуежьащ. Еянэ классыр къиухри Налшык къэкіуащ, ухуакіуэ техникумым щіэтіыс-хьащ. Иужькіэ щеджа университетым и япэ курсым щіэсу «Кабардино-Балкарская правда» газетым тет езыгъэблагъэ тхыгъэр къилъэгъуащ. МГУ-р къэзыухыу къэкіуэжагъащіэ Мэлбахъуэ Елбэрд щылажьэ редакцэм литературэ зэгухьэныгъэ щызэхуишэсурати, абы кіуащ. Къущхьэунэм и рассказыр напэкіуэціым и кум иту, усакіуэ напэкІуэцІым и кум иту, усакІуэ ныбжьыщІэхэм я ІэдакъэщІэкІ-хэр абы и хъуреягъкІэ къекІуэкІыу газетым къытрадзауэ щытыгъащ.

Алексей и ехъулІэныгъэхэм я хэкіыпіэ нэхъыщхьэ къыщіэкіынт егъэлеяуэ тхылъ еджэн зэрыфіэфіыр. Етхуанэ-еханэ классхэм щыщіэсым школ библиотекэм щыщізсым школ оиолиотекэм тхылъ щіагъуэ къыщізнатэкъым ар зэмыджа. «Нобэ хуэдэу сощізж ди класс унафэщіу щыта Валентинэ Петровнэ район библиотекэм псалъзу (сабийхэм ираттэкъыми) сызыхуей тхылъхэр къызатыну зэрысхугурыіуэгъар. А бзылъхугъэрауэ жыліз хъунуш ціз къыстъярауэ жыліз къыстыя кылька правина прави гъэрауэ жыпіэ хъунущ ціэ къысфіззыщари. Ди унагъуэр къызэрызэджэ Аликыр сабий жыіэкізу къыщыхъури, абы пэгъунэгъу цІыхухъуцІэхэм хэплъэу щІидзащ. Горькэм и творчествэм сызэрыдитегъэшіапіэ «Алексейм» къытеувыІэнымкІэ. Абы щыгъуэ симы а метрикэр къеІысхащ сы-Алексейуэ», - къызжиlауэ щытащ абы илъэс зыбжанэ ипэкіэ сыщепсэлъам.

Тхэным гу зэрыхуищ ам къыхэкІыу, ухуакІуэу еджа щІалэр университетым и тхыдэ-филологие факультетым щІэтІысхьауэ щытащ. Журналистикэрат зыхуейр, ауэ апхуэдэ къудамэ зэрыщымы-

Іэм къыхэкІыу урыс-адыгэ филологием къытеувы ащ. И насып кърихьэкІри, еджэурэ журналистикэ унэтІыныгъэ иІэу ящІащ, «Филолог, литературэ лэжьакІуэ» жи-Ізу иту а курсым щеджахэм дипломыр къратыжат.

Къущхьэунэ Алексей 1961 гъэм къущхьзунэ Алексеи 1961 гъзм щегъэжьауэ и тхыгъэхэр дунейм къытохьэ. Ахэр щ!эх-щ!эхыурэ традзэрт «Смена», «Дон», «Сельская молодежь», «Знаменосец», «Литературная Кабардино-Балкария» журналхэм, нэгъуэщІхэми. Къущхьэунэр ТхакІуэхэм я союзым 1979 гъэм, Журналистхэм я зэгухьэны-гъэм 1972 гъэм къыщыщІэдзауэ

1966 - 1972 гъэхэм район, республикэ газетхэм, телевиденэм, ВЛКСМ-м и обкомым щылэжьащ. 1972 - 1976 гъэхэм «Советская молодежь» газетым и редактору щытащ. Иужькіэ КПСС-м и ЦК-м и парт школ нэхъыщхьэр къиухри, 1978 1982 гъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и инструктор, отделым и унафэщІым и къуэдзэ къалэнхэр игъэзэщІащ. 1982 гъэм щегъэжьауэ республикэм телевиденэмрэ радиомкІэ и къэрал комитетым и тхьэмадэм и къуэдзэщ. 1987 гъэм ар ягъэуващ Литфондым и Къэбэрдей-Балъкъэр къудамэм и унафэщІу. Къэбэрдей-Балъкъэрым урысыбзэкІэ тхэ тхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм 1994 - 1995 гъэхэм и унафэщІщ. Къэрал Думэм и депутатым и дэlэпыкъуэгъуу щытащ, ди республикэм Щэнхабзэмкlэ и министерствэм и къудамэм и унафэщІу пенсэм кІуэху лэжьащ. Узыпэрыта къулыкъухэм сыт

хуэдэр нэхъ къахэбгъэщхьэхукІрэ, Апексей пасила интер сыщыщеупщІам, зы дакъикъи мыгупсысэу жэуап къызитат: «Зыми пэсщІыркъым «Советская молодежь» газетым сыщыщылэжьа илъэсхэр. Абы лъэпощхьэпо куэди къыщызэднэкІащ, ди гур зыгъэзагъэ Іэджи щытлъэгъуащ, кІыхьу а псом я гугъу тщІынкъым. ТІэкІу лъэныкъуэ́кІэ́ къыщыт хуэдэў къыпщыхъуми, редакцэм сызэрыщылэжьам мащІэ куэдми епхащ

къызэхъулlауэ къэслъытэ си тхыгъэхэри. Абыхэм ящыщу сэ къыхэзгъэщыну сыхуейщ «Сауна» зыфресца си романыр и похом Елгорова. пагэ ди тхакіуэ ціэрыіуэхэу Ёлгьэр Кашиф, Мысачэ Петр, Иуан Владимир, нэгъуэщІхэми я рассказхэр урысыбзэкіэ зэрызэздзэкіам».

Алексей и къалэмыпэм къыщіэкіащ документальнэ фильм, уэрэд зыбжанэм я псалъэхэр. Алексей и прозэ тхылъу 11 Нал-шыкрэ Москварэ къыщыдэкlащ. Абыхэм ящыщщ «Год до весны» (1974), «Наводнение» (1979), «Ва-гъуэбж» (1981), «Всадник на белом коне» (1982), «Счастливая пора» (1983), «Повести» (1988), «Дождь и солнце» (1990), «Унаут» (1990), «Са-уна» (1993), «Лица кавказской национальности и другие» (1997), «Зимние яблоки» (2012) тхылъхэр. Абы и тхыгъэхэр зэрадзэкlащ абхъаз, куржы, украин, осетин, Алексей и прозэ тхылъу 11 Нал-

абхъаз, куржы, украин, осетин, шэшэн, финн, венгр, румын, польшэ бзэхэмкіэ. Къущхьэунэм и Іэдакъэщіэкіхэм теухуа псалъэ гуа-пэхэр жызыіахэм ящыщщ Кіыпэхэр жызынахэм нщыщц глы щокъуэ А., Кулиев Къ., критикхэу Сокъур М., Дементьев В., Полухинэ Л., Алиевэ С., нэгъуэщІхэри.
Мы тхыгъэм щІызогъу Алексей

теухуауэ жаlа псальэ гуапэхэм щыщ, ахэр хэмытмэ, абы хужытахэр ныкъуэ хъуну къызолъытэ-

СЭХЪУ Владимир, 2012 гъэ: - Къущхьэунэ Алексейрэ сэрэ дызэроціыху дызэрысабийрэ, илъэс зытіущкіэ сэ нэхърэ нэхъыщіэми, зы къуажэ школщ тіуми къэдухар.

И ныбжьэгъухэми, и классэгъухэми, нэхъыжьхэми а зэманхэм яфіэгъэщіэгъуэнт абы и Іуэху еплъыкіэр наіуэу къызэригъэлъэ-гъуэфыр. Уеблэмэ ди егъэджа-кіуэхэми гулъытэ хэха хуащіырт Алексей. Гу лъыптэрт зэфіэкі зэ-рыбгъэдэлъым, литературэм лъэбакъуэ хэзычэнухэм зэращыщым. Ар куэд еджэрт, школ программэм и мызакъузу, совет, урысей классикхэм я ІэдакъэщІэкІхэри къызэщІиубыдэу.

Щіэныгъэ нэхъыщхьэ зэдгъэ-гъуэтыхукіэ, тіэкіу зэпэіэщізу дыщытами, зыкъом дэкіауэ дэ гъащіэм дызэришэліэжащ. Дызэрызэблагъэм, зы къуажэм дыкъызэрыщыхъуам, зы школ къызэрыдухам и хьэтыркіэ, сэ набдзэгуб-дзаплъзу сыкіэлъыплъэрт зы тхыгъэм адрейр кіэлъыкіуэу дунейм къытехьэ и ІэдакъэщІэкІхэм.

Къулыкъу ІэнатІэ зэмылІэужьыгъуэхэм сыщыпэрыта зэманхэм дэ зэпымычу дызэрыщІащ, псом хуэмыдэу Къэрал Думэм и депутату сыщыщыта илъэсхэм. Си гуапэ ищат си дэгэныкъуэгъуу лэжьэну IIIЫХЪУАМ нэскіэ а къулыкъухэм дыщызэбгъэдэтати, сыщыхуэмыарэза дакъикъэ къыхэхуакъым. Абы и шІэныгъэр, Іуэхум фіыуэ зэрыхищіыкіыр си депутат ІэнатІэм егъэлеяуэ сэбэп къыщысхуэхъуащ. Хэхыныгъэхэм, цІыхухэр къыщедгъэблагъэм, абыхэм зэрызыкъытхуагъазэхэр щызэпкърытхым, ахэр щыдгъэзащІэм и деж Алексей и чэнджэщхэмрэ и Іуэху бгъэдыхьэкІэмрэ уа-

сэ зимыІэт. КъэтІэт зы Іуэху Іэпэдэгъэлэл пхуищІынутэкъым, гунэсу пхыплъынут, щІиджыкІынут, хузэфІэкІыу хилъхьэфынумкІи зыщыс-

хьыжынутэкъым. Иджы, зэрыхуэзгъэфащэмкіэ, Иджы, зэрыхуэзгъэфащэмкіэ, ахэр абы тынш дыдэу къехъул!эу къыщ!эк!ынутэкъым. Сыту жып!эмэ, ц!ыхум япэмыжыжьэми, ипэк!э ар зыпэрыта !энат!эхэрт!эк!у нэгъуэщ!т. Ауэ Правительствэми нэгъуэщ! уэхущ!ап!эхэрых дагаждаждам пш!э зыхури-

льствэми нэг ьуэщг гуэхущаглэхэми я лэжьакгуэхэм пщгэ зыхуригъэщгыфырт, и жыгэм къедагуэрт. Алексей и унагъуэм сыщыгъзаэщ, и щхьэгъусэри и щгалэхэри соцгыхура пъэхэри соцга и прагусура лъэјунщ. И ціыхугъэкіэ, ціыху хэтыкіэкіэ ар си ныбжьэгъум къи-лэжьа насыпу къызолъытэ. Адрей и ныбжьэгъухэми хуэдэу, сэ срогушхуэабыкъыдигъэкlаитхылъхэм.

И Іуэху гуэр дигъэкІын шхьэкІэ зыпэрыт ІэнатІэр зэи къэзымыгъэсэбэпа, цІыхухэм гуапэу яхущыт, зэпіэзэрыт, псэ къулей зиіэ Алексей зэи зэшыгъуэ ихуауэ си фІэш хъуркъым.

ТХЬЭГЪЭЗИТ Юрэ, *КъБР-м и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм и прав-*

ленэм и тхьэмадэ:
- Тхакіуэ гъуэзэджэ, публицист, жылагъуэ лэжьакіуэ Къущхьэунэ Алексей и лэжьэкіэр зыпэрыт Ізнатіэм гукіи-псэкіи бгъэдэт ціыхум и щапхъэ нэст. Ар зыцІыхуахэм ягу къинащ пэжым и телъхьэ, нэжэгужагъ зэпымыууэ зыдэплъагъу

жагъ запымы, , , ц Ціыху зэпіэзэрыту. Къущхьэунэм и къалэмыпэм къыщІзкіащ очерк, эссе, тхакіуэ ціэ-рыіуэхэм ятеухуа тхыгъэ, рассказ, повесть куэд, ахэр зэрыт тхылъхэр тиражышхуэу Москварэ Налшыкрэ дунейм къыщытехьащ.

Абы и тхыгъэ нэхъыфІхэм лъабжьэ яхуэхъуащ а зэманым жылагъуэр нэхъ зыгъэпlейтейуэ щыта lyэхугъуэхэр. Ахэр щапхъэ хъарзынэщ художественнэ тхыгъэм игъуэтын хуей зыужьыныгъэр зыхуэдэн хүеймкІэ.

КъызэгъэпэщакІуэ хъарзынэу Къызэгъэпэщакіуэ хъарзынэу зэрыщытым, ціыху хэтыкіэ зэрищіэм и фіыгъэкіэ, Алексей хузэфіэкіырт псалъэмакъ къызэрыкіын хуэдэ іуэхухэр занщіэу зэтриуіэфіэн. Абы щыгъуэми, 70 гъэхэм уи гупсысэкіэр наіуэу къэбгъэлъэгъуэну тынштэкъым. Нобэр къыздэсым къысхуэщіэркъым «Советская молодёжь» газетым и редактору щышытым и пэжьакіуэхэм совет шыху шытым, и лэжьакіуэхэм совет ціыху екІуэлІапІэншэхэм теухуа я тхыгъэхэр тридзэну зэрыхузэфІэкІар. Зэрыгурыіуэгъуэщи, апхуэдэ тегушхуэныгъэ зэкъым, тіэукъым Къущхьэунэм къызэрылъыкъуэкlар.

И тхыгъэхэм ящІэлъ гупсысэ куум, цІыхур къызыхуигъэщІар ритіэшіы гъэлъагъуэ Къущхьэунэ Алексей псальэр Іэкіуэльакіуэу къэзыгъэсэбэпыф тхакІуэ нэсхэм ящыщ зыуэ зэрыщытар. Абы и Іэдакъэщіэкіхэр иджыпсту щіэбджыкІыжмэ, узэрызыщІагъэгупсысыжым къыдэкіуэу, нобэрей зэман гугъум куэд щызэзыгъэзэхуэн хуей дигухэмрэ ди псэхэмрэ япсыхь. Зыгъэхьэзырар

ИСТЭПАН Залинэщ.

Гъатхэ псыдзэм пэщІэтыфын хуэдэу

Гъатхэ псыхьэлыгъуэхэм хуэхьэзырщ федеральнэ автомобиль гъуэгухэм я управленэм и «Кавказ» федеральнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм и лэжьакіуэ 450-рэ техникэ 230-рэ.

СТАВРОПОЛЬ КРАЙМ, Къэбэрдей-Балъкъэр, Къэрэшей-Шэрджэс, Осетие Ищхъэрэ - Алание, Ингуш, Дагъыстэн республикэхэм я федеральнэ гъуэгухэм автомобилхэр шынагъуэншэрэ зэпыуншэу щызекІуэфын щхьэкІэ псыдзэм пэщІэт комиссэ къызэрагъэпэщаш. Шынагъуэншагъэм кІэлъыплъыну, гъуэгум уэшхыпсыр телъадэрэ зэран хуэхъумэ,ныкъусаныгъэхэр ягъэзэкІуэжыну бри-

гадэ 54-рэ щыІэнущ, зыхуеину Іэмэпсымэрэ техникэкІэ зэпэщу. Я нэІэ трагъэтщ псыдзэр нэхъ зыхуэлъэ автомобиль гъуэгуу 21-м, километр 40 хуэдиз зыубыдым. Къэрэшей-Шэрджэсым и 155-нэ трассэм, Черкесск - Домбай гъуэгум, апхуэдэуи, Архъыз хуэкІуэмрэ Абхъазым и гъунапкъэм уезышалІэмрэ шынагъуэ къыщыхъурейуэ гъуэгу Іыхьэ 12 щыІэщ, псори зэхэту километр 32-рэ я кІыхьагъыу. Абыхэм нэмыщІ, апхуэдэ гъуэгу ІыхьиплІыр Осетие Ищхъэрэм, Транскамым деж хуэзэу, тур Ставрополь крайм, Дагъыстэным, Шэшэным, Къэбэрдей-Балъкъэрым - зырыз щыІэщ. Мы махуэхэм абдежхэм ятlэпсхэр щызэтрихьэу иlэ гъуэгу дэдзыхыпІэхэмрэ хьэкхъуафэхэмрэ ягъэкъабзэ.

Псыежэххэм лъахъшэјуэу телъ лъэмыж 51-м я щытыкіэр зрагъэлъэгъуащ. Абыхэм я нэхъыбэр Ставрополь краймрэ (22-рэ), Дагъыстэнымрэ (13) хуозэ. ЛъэмыжщІагъхэм щыІэ псыжапІэхэмрэ бжьамийхэмрэ ягъэкъабзэ, псым и кууагъыр къызэрапщхэр ягъэув.

«Кавказ» упрдор ФКУ-м и диспетчер ІзнатІзм махуз къзс къепщытэ псыдзэр нэхъ зытелъэдэрей автомобиль гъуэгухэр, лъэмыжхэр, псы зрикІуэ бжьамийхэр. Ахэр япыщІащ Урысейм и МЧС-м и Ипщэ щІыналъэ центрым щытыкІэ гугъухэмкІэ и управленэм, Гидрометеорологиемрэ дыкъэзыухъуреихь дунейм кІэлъыплъынымкіэ зи гугъу тщіы щіыналъэхэм щыіэ іуэхущіапіэхэм.

Федеральнэ гъуэгум псы къытелъэдауэ е псыдзэм ехьэліа нэгъуэщІ шынагъуэ къэхъуауэ фрихьэлІэмэ, «Кавказ» упрдор ФКУ-м и диспетчер ІзнатІзм хъыбар евгъащІз мы телефонымкІз: 7(8793)33-11-59.

НАФІЭДЗ Мухьэмэд.

Динейм щыхъыбархэр

Сом мелард 273,4-кІэ хагъахъуэ

Урысейм и Правительствэм и ГъэтІылъыгъэ фондыр сом мелард 273,4-кіэ нэхъыбэ ящіынущ.

ПУТИН Владимир иджыблагъэ Із щІидзащ 2022 гъэм и бюджетхэр гъэзэщІэным теухуа законым. Абы ипкъ иткІэ Правительствэр хуитщ, экономикэм и щытыкІэр зыхуэдэм елъытауэ, ГъэтІылъыгъэ фондыр нэхъ зытегъэкІуэдапхъэу къилъытэр езым иубзыхужыну.

А ахъшэр мы гъэм трагъэкІуэдэну я мурадщ санкцэхэм я зэран нэхъ зэкіа Іэнатіэхэм я Іуэхухэр зэтеухуэжыным. Илъэс кІуам фондым и мылъкур пенсионерхэмрэ илъэсихым кънщыщІэдзауэ илъэс 18-м нэс сабийхэмрэ зэ тыгъуэу ахъшэкІэ защІэгъэкъуэнымрэ пандемием и зэманым сымаджэхэр хущхъуэкІэ къызэгъэпэщынымрэ пщІэншэу хуаутІыпщауэ щытащ.

Макронрэ Ле Пенрэ аргуэру зэпэщІэтщ

Мэлыжьыхьым и 10-м Франджым щекіуэкіащ зи чэзу президент хэхыныгъэхэр. Абы щызэпэщІэтащ къэралым и унафэщІ хъуну хуейуэ зыкъэзыгъэлъэгъуа цІыху 12.

ІЭ ЗЫІЭТАХЭМ я процент 50-м щІигъур зы кандидатми и телъхьэ зэрымыхъуам къыхэкІыу, а зэныкъуэкъум адэкІи пащэнущ. Етхуанэ Франджы республикэм и унафэщ! хъунур хэтми щызэхэкІынур мэлыжьыхьым и 24-рщ - аращ зытраухуар етІуанэ Іыхьэр. Абы хэтынур екіўэліахэм

нэхъыбапІэр зи телъхьэ хъуахэрщ къэралым и иджырей президент Макрон Эммануэль (процент 27,6-

рэ къихьащ), «Лъэпкъ зэгүхьэныгъэ» партым и унафэщІ Марин Ле Пен (процент 23,41-рэ) сымэщ.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, а къэралым 2017 гъэм щызэхэта президент хэхыныгъэхэм я етІуанэ Іыхьэми щызэпеуар ахэрщ. Макрон хэхакІуэхэм я процент 66,1-м, Ле Пен процент 33,9-м Іэ хуаІэтат.

Мэлыжьыхьым и 12, *гъубж*

+ЦІыхум хьэршым япэу лъагъуэ щыхиша дунейпсо махуэу ООН-м игъэуващ

◆Авиацэмрэ космонавтикэмрэ я дунейпсо махуэщ.

◆1961 гъэм Гагарин Юрий «Байконур» щаутІыпща «Восток» кхъухьым ису дунейм щыяпэу хьэршым лъэ-

◆1929 гъэм къалъхуащ публицист, КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакlуэ **Кlумыхъу Жылэбий**. ◆ 1942 гъэм къалъхуащ тхакІуэ, публицист Къущхьэунэ Алексей. Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ, уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 11 - 13, жэщым градуси 5 - 6

Мэлыжьыхьым и 13, бэрэжьей

◆Гъуазджэм, щэнхабзэм я лэжьакіуэхэм защіэзыгъакъуэм, псапащІэм и махуэр Урысейм щагъэ-

◆ 1517 гъэм Каир щаукІащ мамлюкыдзэм и дзэпщ ин Ал-Ашраф Тумэн-

◆ 1905 гъэм къалъхуащ адыгэ узэщlакlуэ, lуэрыlуатэдж **Гъукlэмыхъу** Іэбубэчыр. Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ, піалъэ-піалъэкіэрэ уэшх къыщешхынуш. Хуабэр махуэм градуси 8 - 9,

жэщым градуси 4 - 6 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Псымрэ мафіэмрэ Ізубыдыпіэншэщ.

Сабий ахъшэ Юбилей ЩІыуэпс

хум хузэфіэкіар мыкіуэдыжын зыщі хабзэщ икіи блэкІар нобэм щегъэпсэу, курыхыу хегъэт, и пэжыр зэпхъуэкІынуи Іэмал къыуи-тыркъым. Абы къытхэмытыжхэр къыдегъэпсэлъыліэ, я щіэиным Іыхьэгъу дахуищіурэ, къагъэна іущыгъэр гупсысэ къэгъэщіыпізу къыдитурэ. Мы тхыгъэр зытеухуа Іэщхьэмахуэ Даут къигъэнар тхылърэ гупсысэ къудейкъыщІэнар къым,

адыгэбзэкІэ тхауэ дунейм

къытехьэ тхылъхэр зыте-

щІыхьа алыфбейм и закъуэ-

къым. Абы къытхуигъэнащ цІыху щыпкъэр зэрыщытын

хуейм и щапхъэ нэсыр.

Фэеплъыр хъумэныр цІы-

ДАУТ XX ліэщіыгъуэм и пэщіэдзэхэм псэуа ціыху пэрытхэм языхээт, къигъэщар мащіэми, узэщіакіуэт, куэдым гу лъызытэ икІи куууэ пхыплъыф егъэджакІуэт, щІэныгъэлІт, щІэныгъэм гъуэгу езыт методист Іэзэт, адыгэм и гур еджэныгъэм хуигъэушын папщІэ бэм ялъэІэс жылагъуэ лэжьакІуэт. Ауэ, нэхъыщхьэращи, Іэщхьэмахуэ Даут нэгъэсауэ цыхут, къипсэлъми къилэжьми цыхугъэр лъабжьэ яхуищју, адыгагъэкІэ ипсыхьу.

Урыс-Кавказ зауэм и иужьрей илъэсхэм абазэхэхэр къазэүүэ тафэм къехыну къыщыпагъэувым, нэхъыбэм ар ямыдэу Хэкум икІын хуей хъуащ. Къэна мащІэ дыдэращ бгылъэ щІыпІэхэм къикІыурэ КІэмыргуей губгъуэм къитІыс-хьэу хуежьар. Куржыпсрэ Пшыхьэрэ я зэхуакум дэса зэпэмыжыжьэу къуажэхэр Хуарзэ псыхъуэ и ижьырабгъу лъэныкъуэмкІэ хьэблэ-хьэблэурэ щетІысэхым, ахэр мащІэмащІзурэ зэпыхьэжурэ нобэ Адыгэ Хэкужьым къина абазэхэ жылагъуэ закъуэр - Хьэкурынэхьэблэр - 1862 гъэм (языныкъуэ тхыгъэхэм къызэрыхэщымкІэ - 1863 гъэм) къэунэхуащ. Зауэ кІыхьым и мафІэсым къелу, лъэпкъ мащІэу къуажэм къэкІуэжахэм ящыщщ Іэщхьэмахуэ Хьэтухьэжыжьым и унагъуэр.

диныр къабзэу зэрихьэрт, цІыхубэр ириущийуэ абы ирилажьэрт. Хьэрыпыбзэр фІы дыдэу ищІэрти, КъурІэным къриджык ары адыгэбзэк ээпигъэувэжурэ цІыхухэр иузэщІырт. Тхьэмадэ жьакІэхум ит хьэжыжьыр, зэраlуэтэжымкlэ, щэхуу, ауэ пкъы шІэту псалъэрт, апхуэдизкіэ зэпіэзэрытти, ціыхур зыщигъэукіытэрт. ГъащІэм и лъапІэныгъэ псори зыхэзыщ Іа Хьэту-хьэжыжьым и щыІэныгъэри и щІэныгъэри а лъапІэныгъэр хъума зэрыхъуным, щІэблэм зэрабгъэдилъхьэным триухуащ. И унэр цыху кіуапіэт - Іэгъуэблагъэм исым я быныр КъурІэн иригъэджэну лъэlуакlуэ къыхуэкіуэрт икіи ар ущиякіуи гъэсакІуи куэдым яхуэхъуащ.

Хьэту-хьэжыжьым и къуэ Алий-ефэндыри цІэрыІуэу щытащ. Хуарзэрэ Хуэдзрэ я зэхуакум адыгэ къуажэ щ агъуэ исауэ къышІэкІынкъым абы и хъыбар щызэхамыха. Ар еджагъэшхуэт, Самарканд дэт дин университетыр къиухат, шэрихьэт шІэныгъэхэм нэмыщІ, есэпым, астрономием, физикэм, химием, географием фІыуэ хищІыкІырт. Ефэнды къалэнхэм къадэкІуэу, Алий егъэджэныгъэми пыщІат. Хьэкурынэхьэблэ 1895 гъэм къыщызэІуаха, пащтыхь Николай ЕтІуанэм и цІэр зезыхьэ еджапіэм дин щіэныгъэхэмрэ есэпымкІэ егъэджакІуэу щылэжьащ. Зы класс фіэкіа щемыджэу къызэІуаха еджапІэр 1898 гъэм класситІ (иужьым - классиплІ) пэщІэдзэ училищэ ящІыжауэ щытащ. Аращ щеджари щІэныгъэм япэ лъэбакъуэхэр щыхачари япэ адыгэ усакіуэ икіи уэрэдус КІубэ Шэхьбан, япэ адыгэ драматург икІи журналист Куэбл Билъостэн, япэ адыгэ бзэщІэныгъэ лэжьакІуэ Іэщхьэмахуэ Даут, нэгъуэщІхэри. Псори япэщ...

Алий цІыхубэм къахэмыкІыу яхэтт, къахыхьа лъэпкъышхуэм и хабзэмрэ и дуней тетыкіэмрэ екіун папщіэ, я быныр ирагъэджэну къыхуриджэу. Дунейм зэрызихъуэжыр Алий фІыуэ къыгурыІуэу арауэ къыщІэкІынт, езым и лъхугъэхэм ябгъэдилъхьа дин щlэныгъэм нэмыщІ, дунеягъэ щІэныгъи яритыну щІыхущІэкъуар, а лъэхъэнэм зэрыжаlэу щытащи, «урыс тхылъ» яІэщІилъхьэну иужь щІитар. Адыгэхэр дунеишхуэм хуэкІуэ гъуэгум щіэныгъэм фіэкіа нэгъуэщіым зэрытримышэнур Алий-ефэндым фІы ды-

Лъагъуэхэмрэ зекІуапІэхэмрэ

(Япэ адыгэ бзэщІэныгъэ лэжьакІуэ Іэщхьэмахуэ Даут къызэралъхурэ илъэси 125-рэ ирокъу)

хуэдэу шэщlауэ дащlытепсэ-лъыхьыр абыхэм къащlэхъуа

Іэщхьэмахуэ зэадэзэкъуэм ап-

тетущ и быныр зэригъэсари.

дахэ

къэзыгъэна

Лъэужь

Даути и гъащ эр а жьауэм щ экіынкіэ Іэмал зэримыіар къридгъэлъэгъуэн щхьэкІэщ. ЦІыхур ціыху щіыжщ, жаіэ. Даут зэхихамрэ илъэгъуамрэ лъагъуэ хухашащ, псэухуи абы текlакъым икІи хуэпэжащ, уеблэмэ а лъагъуэгушхуэу зригъэубгъуэм гъуащ. Адыгэбзэр щІэныгъэ утыкум

изыхьа, адыгэ бзэщ Іэныгъэм псы-

пэхэш хуэхъуа Іэщхьэмахуэ Даут

Алий и къуэр 1897 гъэм мэлыжьыхьым и 10-м Хьэкурынэхьэблэ къыщалъхуащ. Даут зэрыгурыхуэр псоми пасэ дыдэу нэрылъагъу ящищат жэщым уафэгум къитІысхьэ вагъуэхэм я ціэхэр адыгэбзэкіэ жиіэў, дунейм Хьэжыжьыр Къуріэн Іыхьлыт, и щытыкіэнур абыхэм епха нэкъиІуэтэжу щэнэхэмкІэ хъыжьхэм щызахригъэхам щыгъуэ. Даут къуажэм дэт пэщіэдзэ еджапіэм 1907 - 1911 гъэхэм щіэсащ. Ар къиуха нэужь, Уфа дэт мыдрисэм щІэтІысхьащ, хьэрыпыбзэми шэрихьэт щІэныгъэ уазхэм динымрэ хабзэм- зыбжанэми абдеж щыгъуазэ рэ щызэпэщІигъэувэртэкъым, щыхъуащ. Даут, а зэреджэм атІэ екІуу щызэхиухуанэрт, хуэдэурэ, урысыбзэри фІыуэ зри-Тхьэм и хьэкъми темыкіыу, гъэщіащ. Щалъхуа лъахэм къи- щіэсым, Даут Мэзкуу дэт, КъуэцІыхум я губгъэни къимыхьу. гъэзэжа нэужь, 1918 гъэм адыгэб-Гу зыкіуэціылъыр и Іэсагъкіэ зэмрэ литературэмкіэ егъэджакъапщі у жаіэ. И щіалэгъуэм кіуэхэм папщі у къызэрагъэпэща сэшхуэр игъабзэу адэжь лъа- зы илъэс курсым ар ирагъэблахэм и хуитыныгъэм щІэбэна гъэ, хъарзынэуи къеух. АдэкІэ Даут и лэжьыгъэр Іуащхьэ щыгум дэкіым хуэдэу екіуэкіащ: 1919 - 1925 гъэхэм Хьэкурынэхьэблэ дэт пэщІэдзэ училищэм адыгэбзэмкіэ егъэджакіуэу щылэжьащ, а ІэнатІэм здыпэрытым япэщІыкІэ Мейкъуапэ щІыналъэм, итІанэ Адыгэ Хэкум егъэджэныгъэмкІэ и къулыкъущІапІэхэм адыгэ къуажэхэм дэт еджапіэхэм я инспектор-методисту Іуэху щищащ. Зи Іэщіагъэм фіыуэ хэзыщІыкІ, къыхилъхьэ жэрдэмхэм ехъулІэ Даут куэд дэмыкІыу ягъэув езыр щеджа еджапІэм и унафэщІу. Іэщхьэмахуэр ящыщщ а илъэсхэм лъэпкъ еджапіэхэм зэрызаубгъуар, егъэджакіуэу лэжьэну хуейхэм я бжыгъэми зэрыхэхъуар зи фІыщІэхэм.

> Лэжьыгъэр ежьауэ екіуэкі пэтми, нэсу къызэгъэпэщатэкъым: егъэджакІуэхэр зэрахуримыкъум нэмыщІ, Даут зыхищІэрт еджэ-Іэмал убзыхуахэмрэ бгъэдыхьэкІэ зэмылІэужьыгъуэхэмрэ зэрыхуэныкъуэр, зэреджэн тхылъхэм методикэ хабзэхэр къазэремэщІэкІыр, тхыбзэми тхэкІэми щыщІэныгъэ зыкъом зэриІэр. Езыр гугъу ехьми, и гъуэгум иужькіэ кърикіуэнухэм яритыну тыншыгъуэр къызэригъэпэщыну, абы ехьэліауэ лъэкіи къимыгъэнэну Даут, и ныбжьэгъуу щытахэм зэрыжаlэжымкlэ, абы щыгъуэщ игу щрилъхьэпар. Іэщхьэмахуэ Даут Мэзкуу дэт,

СССР-м и КъуэкІыпІэ щІыналъэхэм щыпсэу лъэпкъхэм я щэнхабзэхэр зыдж щІэныгъэкъэхутакІуэ институтым кавказыбзэхэмкІэ и кафедрэм и аспирантурэм 1925 гъэм шІэтІысхьащ. Ар щеджащ академик Марр Николай, профессорхэу Мещанинов Иванрэ Яковлев Николайрэ я деж. Абыхэм я фІыгъэкІэ Даут бзэщІэныгъэм дихьэхащ. Щалэщэм пщэрылъ къыщащІ Іуэхугъуэхэм жэуаплыныгъэ хэлъу зэрабгъэдыхьэм, сыт хуэдэ лэжьыгъэри жану зэригъэзащіэм егъэджакіуэхэм щіэх гу лъатащ. Даут бзэхэм я щэхухэр зригъащІэ къудейм къыщымыувыІэу, бзэхэм я щапхъэ зыбжанэ зэрилъытырт. Тхыбзэ зыгъуэта жыlэкlэм къыдэкlуэу, Даут мыхьэнэшхуэ яритырт щІыпіэ псэлъэкіэхэм. Бзэхабзэхэм мыгурыІуэгъуэу яхэтыр зэхэпщІыкІыну ухущІэкъумэ, жэуапыр диалектхэм я деж къыщылъыхъуэн хуейуэ иукъуэдийрт щІэныгъэлІ ныбжьыщІэм. ИкІи ар абы фІы дэу зэхищІыкІащ, а гупсысэм дыдэу къехъулІэрт. Даут къы-

далъхуа бзэм и псэлъэк зэмы- шагъэр щхьэусыгъуэу а Іэнат іэм ліэужьыгъуэхэр нэсу зэрищіэм, бзэхэр зэгъэпшэнымкіэ иіэ набдзэгубдзаплъагъэр зэрыгъунэншэм Яковлев Николай гу лъимытэу къэнакъым. Аращ адыгэ щіалэр дуней псом щыціэрыіуэ профессорым аспиранту къыщІищтари. Аспирантурэм здыкІыпІэм щыпсэу лъэпкъхэм я Коммунист университетым щІэс адыгэхэм я анэдэлъхубзэмрэ литературэмкіэ лекцэ къахуеджэуи щытащ.

Аспирантурэр 1929 гъэм къиухри, Даут Адыгейм ЛъахэхутэмкІэ и щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтым щІэныгъэ секретару къигъэзэжащ, куэд дэмыкіыуи унафэщіым щіэныгъэмкіэ и къуэдзэ къалэнри къыхуагъэфэщащ. А ІэнатІэм дэщІыгъуу Даут Мейкъуапэ дэт, ЕгъэджакІуэхэр щагъэхьэзыр училищэми щригъэлжаш.

1931 - 1937 гъэхэм Іэщхьэмахуэ Даут Краснодар дэт, ЕгъэджакІуэхэр щагъэхьэзыр институтым адыгэбзэмрэ литературэмкІэ и кафедрэм и унафэщіу лэжьащ. ІэнатІэр къыхуагъэфэщэн ипэкІэ адыгэбзэр джыным, абы алыфбей хузэхэгъэувэным, зэреджэн тхылъхэмрэ методикэ чэнджэщхэмрэ гъэхьэзырыным хуищ а хэлъхьэныгъэр къелъытэри, Даут 1933 гъэм АттестацэмкІэ къэпщытакІуэ гуп нэхъыщхьэм (ВАК-м) доцент цІэр къыхуегъэфащэ. Адыгэхэм ящыщу а цІэр япэу

зратар Іэщхьэмахуэ Даутщ. Даут, зэрыригъаджэм хуэдэурэ, и гуащІэр ирехьэлІэри, нэхъ гушхуауэ цІыкІухэр зэреджэну тхылъхэр зэхилъхьэу, егъэджакІуэхэм дэІэпыкъуэгъу яхуэхъуну методикэ чэнджэщхэр зэхигъэувэу хуожьэ икІи зэпыу имыІэу а лэжьыгъэр ирехьэкІ. Арыххэу, ХьэтІохъущокъуэ Къазий, Бырсей Анчокъуэ Хьэжбэч, Бе-Умар. Ахьмэд, Цагъуэ Нурий, Щэрэлюкъуэ Талъостэн, Хъуран Батий сымэ ягъэтІылъа лъабжьэр къыдэзыщІеяри, лъэпкъ щэнгъасэр щІэныгъэ гъуэгу тезышари Іэщхьэмахуэ Даутщ.

Іэщхьэмахуэр, Краснодар зэрышыІэм хуэдэурэ, 1933 - 1941 гъэхэм Мейкъуапэ дэт щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтым и щІэныгъэ лэжьакіуэ пашэуи, адыгэбзэмкіэ и къудамэм и унафэщІуи лэжьащ. Абы и фІыщІэ хэлъщ а щІэныгъэ ІуэхущІапІэм и фІэщыгъэми и мыхьэнэми зэрызихъуэжам. Іэщхьэмахуэ Даут, Нэмытіокъуэ Исуф, Кіэрашэ Тембот сымэ къыхалъхьа жэрдэмым ипкъ иткіэ, ар 1934 гъэм фокіадэм и 26-м Щэнхабзэ ухуэныгъэмкіэ щіэныгъэ-къэхутакіуэ институт мэхъу. ЕтІуанэ дунейпсо зауэр къэхъеиным ипэ институтым адыгэбзэмрэ ІуэрыІуатэмрэ ехьэлІа лэжьыгъэ 22-рэ къыдигъэкlауэ щытащ, бжыгъэкlэ мин 70-м нызэрыхьэсу.

Даут 1941 - 1942 гъэхэм егъэджакІуэхэр щагъэхьэзыр институтым и унафэщІым и къуэдзэу, и узын-

текІа нэужь, 1946 гъэ пщІондэ адыгэбзэмрэ литературэмкІэ кафедрэм и унафэщ у лэжьащ. Іэшхьэмахуэ Даут хьэлъэу сымэджа нэужь, и ныбжьыр илъэс

49-м иту 1946 гъэм бадзэуэгъуэм и 26-м дунейм ехыжащ.

хабзэхэр. дүней зэхэшІыкІыр хъума хъуным ирипІейтейуэ, абы и гъащІэр щхьэузыхь хуищІу лъэхъэнэ къэс цІыху къегъэщ1. Апхуэдэхэм ящыщт Іэщхьэмахуэр. Адыгэхэм я гупэр щІэныгъэм хуагъэзэн, я щэнхабзэм зрагъэ этын папщ э абы лъэк къигъэнакъым. Даут дунейм къыщытехьар

лъэпкъитІым я щэнхабзэ къуэпсхэм зыщызэрашэкі лъэхъэнитІым я зэблэкІыгъуэрщ. Япэ ита узэщІакІуэхэм сыт хуэдиз лэжьыгъэфІ къызэрамынэкІами, абыхэм заубгъуну, цІыхубэм ялъэlэсыну хэкІыпlэхэр щыlэ шыхъуар 1917 гъэм и ужькІэщ.

ТхэкІи еджэкІи зымыщІэ лъэп-

къым піалъэ кіэщіым къриубыдэу ебгъэщІэну тынштэкъым. ЦІыкіухэр иреджэну Іэщхьэмахуэм къыдигъэкlар «Лъагъуэ» зыфІища тхылъращ. Ар дунейм къыщытехьар 1926 гъэрщ, зытешІыхьари хьэрып хьэрфхэрт. Даут аспирантурэм шІэсу зи ужь ихьа Іуэхур зы тхылъкІэ зэфІэкІакъым: япэ классым къыщригъажьэри, илъэс къэс хигъахъуэурэ класс нэхъыжьхэм нэсу зэхигъэуващ. Адыгэбзэр 1 - 7-нэ классхэм щ эсхэм зэраджыну япэ тхылъхэри зэхэзылъхьауэ щытар Даутщ. Псалъэм къыдэкІуэу къыхэдгъэщынщи, Ады-Къэбэрдей-Балъкъэрми, Къэрэшей-Шэрджэсми нобэр къыздэсым адыгэбзэр зэрышрагъэдж тхылъхэм зэхэлъыкіэ-гъэпсыкіэм и жыпхъэр къыхэзылъхьар Іэщхьэмахуэ Даутщ. Адыгэ сабийхэм 1928 гъэ пщІондэ я анэдэлъхубзэр зэрызрагъэщІар мы тхылъхэм-

Іэщхьэмахуэм еджапіэхэм папщІэ зэхилъхьа тхылъхэм зы хьэлэмэтагъ гуэр яІэщ, гулъытэншэ пщІы мыхъуну. Адыгэбзэм зригъэужьыну зэрыхущІэкъур кърипщізу Даут Ізмалиті и лэжьыгъэхэм къыщигъэсэбэпырт: япэрауэ, языныкъуэ псалъэхэм мыхьэнэщіэ яритырт, етіуанэрауэ, щіэныгъэм и бзэр къријуэтэну адыгэбзэр щыхуримыкъум деж, фІэщыгъэхэр занщізу зэридзэкіырт. Адыгэбзэ щІэныгъэм щызэрахьэ «лъабжьэ», «щхьэ», «пкъыгъуэ», «унафэ», «хабзэ», нэгъуэщІ куэдми грамматикэ мыхьэнэ езытар Даутщ. Абы къищынэмыщІауэ, я къэунэхукІэ хъуам дыщІэмыупщізу шэщіауэ бзэм щызетхьэ «щыІэцІэ», «плъыфэцІэ», «цІэпапщІэ», «бзэщІэныгъэ», «закъуэ/ куэд бжыгъэ», «глагол лъэlэс/ лъэмыlэс», «макъзешэ», нэгъуэші куэд дыдэри зэридзэкІыу адыгэбзэм къыхэзылъхьари

КІахэ адыгэ тхыбзэр зытещІыхьа хьэрып хьэрфхэм текіыу латин тхэкіэм хуэкіуэн хуейуэ 1928 гъэм къэрал унафэ къыщыдэкІым, Іэщхьэмахуэм и акъылрэ зэхэщІыкІрэ хилъхьащ алыфбеищІэм и зэхэлъхьэнми. Латин дамыгъэхэр тегъэщапіэ зыщі адыгэ алфавитыщіэр зэхэзылъхьар Даут аспирантурэм шышеджэм и щіэныгъэ унафэщіу щыта профессор Яковлев Николайщ. Тхыбзэм лъабжьэ хуэхъуа кІэмыргуей псэлъэкІэм и макъхэр убзыхуным, абы диалект нэщэнэу хэлъхэр зэдай щІыным ехьэліауэ Яковлевым дэІэпыкъуэгъушхуэ хуэхъуащ Іэщхьэмахуэр. АлфавитыщІэм сыт хуэдиз щыщІэныгъэ имывами, жьым куэдкіэ ефіэкІырт, макъ пыухыкІам хуагъэув хьэрфыр нэхъ теубыдауэ зэрыщытымкіэ, тхыкіэри нэхъ Іупщі зэрыхъуамкіэ. Латин лъапсэ зиіэ алыфбеймкІэ художественнэ тхыгъэхэр, методикэ лэжьыгъэхэр, газетхэр, журналхэр уэру къыдэкІыу щытащ.

ЦІыкіухэр зэреджэну тхылъхэр щызэхигъзувэм, Іэщхьэмахуэр мызэ-мытІзу Іууащ тхыкІзм ехьэліа Іуэхугъуэ зэхэмыбзхэм. Аращ ар абы иужь ихьэу, 1934 гъэм «Адыгэбээ пэжырытхэм и зэхэгъэувэкІэм теухуа Іуэхугъуэхэр» зыфІища лэжьыгъэр щІигъэхьэзырар.

АрщхьэкІэ адыгэбзэ алфавитыр аргуэрым зэхэзедзэн хъуащ: иджы ар урыс хьэрфхэм тегъэувэн хуейт. Профессор Яков-лев Николай и гъусэу 1937 гъэм Іэщхьэмахуэ Даут а къалэным яужь ихьэри, мыбзаджэу зэфІихащ. А алфавитращ нобэр къыздэсым кlахэ адыгэбзэр зытетыр. АлыфбеищІэм утыку зэригъуэту, Іэщхьэмахуэ Даут адыгэ пэжырытхэм ехьэлІа Іуэхугъуэхэр зыубзыху къэхутэныгъэшхуэ, «Адыгэ орфографиер» зыфІи-щар, 1938 гъэм къыдигъэкІащ. Абы къыщыхьа Іуэхугъуэ зыбжанэмкіэ еплъыкіэ зэхуэмыдэхэр щыІэми, а пэжырытхэ хабзэхэращ кlахэ тхыбзэр иджыри зэрыгъуазэр, и пщІэри зымащІэкІэ къелъэхъшэхакъым.

Адыгэбзэ егъэджэныгъэм и

мызакъуэу, Іэщхьэмахуэм адыгэбзэ щІэныгъэм хэлъхьэныгъэшхуэ хуищІащ. Яковлевым и гъусэу 1930 гъэм абы къыдигъэкlащ «Курыт еджапlэхэм папщіэ кіахэ адыгэбзэм и грамматикэ кІэщІ» («Краткая грамматика адыгейского языка (кяхского) для школы и самообразования») къэхутэны-Гулъытэ зымыгъуэта, арэзы укъэзымыщ Іуэхугъуэ зыбжанэм хэплъэжу щызэрахъуэкІыжа хуэдэу къэлъагъуэкъыдагъэкІыжа «КІахэ адыгэ литературэбзэм и грамматикэ» («Грамматика адыгейского литературного языка») сыт и лъэныкъуэкІи къэхутэныгъэщІэт, бзэщІэныгъэм и Іыхьэхэр ІупщІу къыщыхэгъэкІауэ. ЩІэныгъэ и лъэныкъуэкІэ япэ дыдэу абы щызэпкърыха хъуат макъхэм, псалъэ къэгъэщІыкІэм, псалъэ зэхъуэкІыкІэм, синтаксисым. лексикэм епха Іуэхугъуэхэр. Мыбырэ илъэс зыбжанэ дэкІыу Яковлевым 1948 гъэм къыдигъэкla «Къэбэрдей адыгэ литературэбзэм и грамматикэ» («Грамматика кабардино-черкесского литературного языка») лэжьыгъэмрэ лъэпкъ бзэщІэныгъэм иужькіэ щекіуэкіа сыт хуэдэ къэхутэныгъэми лъабжьэ быдэ яхуэхъуащ. Абы зы шэч хэлъкъым.

Адыгэ диалектхэр къэзыхутэ, я уней щхьэхуэныгъэхэр зэпкърызых япэ лэжьыгъэр зи Іэдакъэ къыщІэкІари Даутщ. Адыгэбзэм и япэ пэжырытхэ псалъалъэр зэхэзыгъэувари аращ. Ар 1940 гъэм дунейм къытехьауэ щытащ. Щэней къыдэкІа псалъалъэм и къалэн нэхъыщхьэр игъэзэщіауэ жыпіэ хъунущ: кіахэ адыгэ литературэбзэр зы жыпхъэ иригъэуващ, зы тхэкІэ хабзэм хуишаш.

Іэщхьэмахуэр псэуху лъэпкъ щІэныгъэм хуэлэжьащ. НэхъыжыфІхэр къигъэпсалъэу абы итхыжа ІуэрыІуатэхэр куэд дыдэ мэхъу, я тхыжыкІэкІи я зэгъэзэхуэкіэкіи Іуэрыіуатэ щіэныгъэм дежкіэ щапхъэ узыншэ ирикъуу. Сымаджэ хьэлъэу здыхэлъым абы зы илъэсым и кіуэцікіэ хузэфіэкіащ «Адыгэбзэм и букварри», 1 - 4-нэ классхэр адыгэбзэмрэ литературэмкіэ зэреджэну тхылъхэри, ахэр зэраджыну программэхэри, методикэ чэнджэщхэри щІэуэ зэхилъхьэу къыдигъэкіыжын. Мис апхуэдэу гумызагъэт ар.

Іэщхьэмахуэ Даут лъэужь дахэ къигъэнащ. КІэщІми, гъуэгуанэ дахэ къикІуащ, къызыхэкІа лъэпкъым щхьэузыхь зыхуищІу, ифІ зыхэлъыр илэжьу. Мы тхыгъэм къытхузэщІегъэубыдэфакъым абы лъэк а псори, ауэ нахуэр зыщ - Даут и цІэр адыгэ щІэныгъэми лъэпкъ щэнхабзэми мыкІуэдыжыну къыхэнащ, дэри ди хьэкъщ адыгэлІыр зрикІуа лъагъуэхэмрэ зекІуапІэхэмрэ дрикІуэну, и хъуэпсапіэхэм ди щіэблэр ирищіэтпіы-

> ТАБЫЩ Мурат, «Адыгэ псалъэ» газетым и шІэныгъэ обозреватель.

ЩІым пщІэ хуэдвгъэщІ!

ЩІыуэпсым епха ныкъусаныгъэхэм ящыщу щІым ехьэліар япэ нэхъ игъэщыпхъэт. Сыту жыпіэмэ, ижьижьыж лъандэрэ ціыхум и псэукіэри, щыіэкіэри, гъащіэри абы епхауэ дыкъогъуэгурыкіуэ.

ЕЗЫ щІым и фіагъыр и пшэрагъыр аращ. Иужьрей илъэс 20 - 30-м къэралыр абы емылэжьауэ жыпіэ хъунущ, япэхэм елъытауэ. КъищынэмыщІауэ, ди гъавэ щІапІэхэм я процент 60-р псымрэ жьыбгъэмрэ къарууншэ ящіащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым аращ и натіэр хъуар езы щІыр гъэпшэрыным гулъытэ хуамыщІу, гъавэр нэхъыбэу кърахьэл эжыным нэхъ тегъэщ ауэ хущхъуэ зэмылізужьыгъуэхэр къагъэсэбэпурэ, щіыр мыхьэнэншэ хъуащ. Къыхэгъэщыпхъэщ къэралми цІыхуми абы гулъытэ зэрыхуамыщіыххэр. Сыт-тіэ щіым мыхьэнэуэ иіэр, ди гъащіэр абы сыткіэ елъыта?

Мэкъумэш щіэныгъэхэм я доктор, профессор, КъБКъМУ-м и егъэджакіуэ Къумахуэ Владимир жеіэ:

- ЩІыр а дэ тлъагъум и закъуэ мыхъуу, къат зыбжанэу зэтелъщ. Ауэ дызытепсэлъыхь, урысыбзэкІэ «почва» жыхүэтіэжыр, къэкіыгъэ хэпсэмэ къыщыкі, щыбагъуэ, пшэрагъ псори зыщіэлъ щіыгулъращ. Щіыр дуней псом щызэхуэдэкъым, щІы пшэрым и ІувагъкІи зыкъым. Псалъэм папщіэ, ди щіынальэм и закъуэ къапщтэмэ, сантиметри 160-м къыщыщІэдзауэ метри 3-м нэсу апхуэдэщ. Псом нэхърэ щІы нэхъ пшэр дыдэу къалъытар Кубаным ейращ. Мис ар метри 3-м нос. ЩІыр зыхуей хуэзэн папщіэ, къыпкърахым хуэдиз къару, гуащІэ хэльхьэжыпхъэщ. Ар дауэ жыпІэмэ - щІыгъэпшэр хэлъхьэн хуейуэ аращ. ЕтІуанэрауэ, тэмэму, пэжу вапхъэщ. Ещанэрауэ, псы къыГэрыхьэми

Щым и зэхэлъыкіэр елъытащ а щіыпіэм пасэрейм щыіа псэущхьэхэм, бгы и гъунэгъу-пэжыжьэми, къинэмыщі куэдми. Къыхэгъэщыпхъэщ щІым и нэхъыбапІэр минералкІэ зэрызэхэлъыр. Ар нэхъ жьыху, и зэхэлъыкІэкІи нэхъ къулейщ, нэхъ пшэрщ. Ауэ улъииныгъэр къыщылъэ Іэск Іэ япэў кІуэщІри а минералхэращ. Абыхэм ящыщщ оливиныр, амфиболэхэр, пирексенхэр, нефелиныр. Полевой шпаткіэ дызэджэр нэхъ къызэтонэ икіи щіым и проценти 10 - 15-р

, Апхуэдэу щІым куэду хэлъщ органическэ пкъыгъуэхэр. Органикэ хъужыр щіым ліауэ щіэлъ псэущхьэхэмрэ къэкІыгъэхэмрэ къагъэщІыж липидхэр, углеводхэр, пигментхэр, лигниныр, флавоноидхэр, воскыр, сагъыз жыхуэтІэхэращ. Зэрыгурыіуэгъуэщи, щіым и зэхэлъыкіэкіэ гугъу дыдэщ, абы хэлъ жьым хеубыдэ кислород, углекислэ газ, сероводород, азот, къинэмыщІхэри.

Мыбдеж зы щапхъэ къэтхьынщ. 1985 гъэм республикэм ди щіым щіыгъэпшэру тонн мелуанрэ ныкъуэрэ халъхьэу щытащ, ауэ 2007 гъэм а бжыгъэр куэдкіэ нэхъ мащіэ хъуащ. Тонн мини 100-м нэс-нэмысми арат. Зэрыгуры уэгъуэщи, аращ ди щіыр тхьэмыщкіэ щіэхъуар. Абы къищынэмыщіа, зэран мэхъу гъавэр бэв зыщі хущхъуэхэр. Псалъэм папщіэ, нитратхэр. Дунейпсо кіэлъыплъыныгъэхэм къызэрагъэлъэгъуамкіэ, щіыр зыхуей хуэзэн папщіэ, экономикэкіи, администрацэкіи, хабээ и лъэныкъуэкіи зэхуэгъэкіуэн, къэралым унафэ гуэр къищтэн

«ЩІыр ди къулеигъэ нэхъыщхьэщ, къарущ, гъащІэр епхащ. Ар зыхуей хуэмызэмэ, лъэпкъыр кlуэдыжыгъуэ ихуэнущ», - жиlат щlэныгъэл! Либих. Дэтхэнэ мэкъумэшыщІэри нобэрей махуэщ зэрыпсэур, къэкІуэнум егупсысыркъым, зытелажьэ щіым и щытыкіэмкіэ зыми и пащхьэ жэуап шихьыркъым. Аращ дэ ди шыуагъэр.

Сыт дэ нобэ ди Іэмалыр мы Іуэхум теухуауэ? - Псалъэм папщіэ, США-м и́лъ́эс 70 хъ́уа́уэ щіыр хъумэным хуэгъэпса ІуэхущІапІэ щолажьэ, - пещэ Къумахуэм. -Абы й Іуэхущіафэхэм хохьэ мэкъумэшыщіэхэм я лэжьыгъэм кІэлъыплъыныр, я къалэнхэри залымыгъэкІэ егъэгъэзэщІэныр. Апхуэдэ щІыкІэкІэ а къэралым и щІыр улъииныгъэм щихъумэфащ. Ди щІыналъэм утепсэлъыхьмэ, нобэкІэ щІыпІэ нэхъ махэ дыдэхэм ящыщщ Май, Прохладнэ куейхэм я щІыр. Абыхэм нэхъ къахуэтыр сыт жыпІэмэ - фосфоррэ калийрэщ. Фосфорыр къэкІыгъэхэм я шхыныгъуэ нэхъыщхьэ дыдэщи, нэхъ псынщІэу къыхелъэсыкІ, езыр-езыру щіым къызэрыщымыхъужыфым къыхэкіыуи, зэпымычу хэлъхьэн хуейщ. Апхуэдэщ калийм и Іуэхури. Калийр нэхъ элемент тыншщ фосфорым елъытауэ, зэ щіэплъхьамэ, псынщіэу зеубгъу, щіым куууэ хохьэ, ауэ иримыкъурэ - щіым и пшэрагъым йофыкі.

Экологхэм быдэу я фіэщ мэхъу: куэд мыщіэу щіым теухуа Іуэхур мыхьэнэ нэхъ зијэхэм къахыхьэнущ, ди гъа-щјэр абы елъытауэ зэрыщытыр къагуры уэмэ. Гуапэ зэрыхъунщи, ди республикэм и эщ ар щадж еджап э нэхъыщхьэ. КъБКъМУ-м къыщыщіагъэкі іэщіагъэлі лъэщхэр. Къумахуэм зэрыжиlэмкlэ, мы lуэхумкlэ литературэ куэд щагъэхьэзыр къудамэм, щіэныгъэшхуэхэр зрагъэгъуэт, дяпэкІи ахэр къыщагъэсэбэпын зэман къызэрыкІуэнуми шэч къытрихьэркъым.

ФЫРЭ Анфисэщ.

ЛъэІу тхылъхэр накъыгъэм и 1-м щегъэжьауэ Іахынущ

Хэхъуэ мащіэ фіэкіа зимыіэ унагъуэхэм щапі, зи ныбжьыр илъэси 8-м къыщыщ Іэдзауэ 17-м нэс сабийхэм папщіэ ахъшэр иратын щіадзэнущ 2022 гъэм накъыгъэм и 1-м. Абы щыгъуэми пособиер хуагъэувынущ мэлыжьыхьым и 1-м щегъэжьауэ. Къапщтэмэ, лъэІу тхылъыр щатар накъыгъэм и 1-м иужькіэмэ, унагъуэм зэуэ къыІэрыхьэнущ мазиті ахъшэр - мэлыжьыхьымрэ накъыгъэмрэ хуэзэр, сабийм и ныбжьыр мэлыжьыхьым илъэси 8 ирикъуауэ щытмэ.

ПОСОБИЕР хуагъэувыныр елъытащ унагъуэм и хэхъуэр зыхуэдизым. Ахъшэр зратынухэм хеубыдэ унагъуэм щыщ дэтхэнэми и хэхъуэр щІыналъэм цІыхур псэун папщіэ нэхъ мащіэ дыдэу зыхуеину щагъэувам нэмысмэ.

Хэхъуэм елъытащ щІэуэ иратыну ахъшэр зыхуэдизынури - сабийр ирипсэуну нэхъ мащ эу щ ыналъэм щыгъэувам и процент 50-м, 75-м е проценти 100-м нэсынкіэ мэхъу. Къэбэрдей-Балъкъэрым ар сом 14368-рэ щохъу. Иратыну къащтэнур процент 50-рщ. Апхуэдэ ахъшэр хэту унагъуэм и хэхъуэр псэун папщІэ зы цІыхум тещІыхьам лъэщІэмыхьэрэ - щІыналъэм сабийр псэун папщІэ зыхуеинум тещІыхьам и процент 75-р хуагъзувынущ. ИтІанэми, унагъуэм и хэхъуэр цІыхур псэун папщІэ зыхуеинум нэмысрэ сабийм хухахынущ пособием и проценти 100-р.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, зи ныбжьыр илъэси 8-м къыщыщіэдзауэ 17-м нэс сабийм тещіыхьа ахъшэр иджыпсту зратыр быныр зи закъузу зып адэрщ е анэрщ ик и а пособиер щІыналъэм сабийм папщІэ нэхъ мащІэу щагъэувам и процент 50-щ зэрыхъур.

УФ-м и енсэ фондым и къудамэу КъБР-м щыІэм и пресс-Іуэхущіапіэ. ГъэщІэгъуэнщ

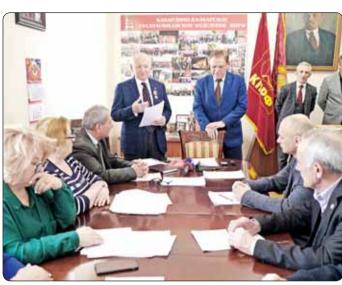
Хъыбар гуапэ

Тхыдэр щыхьэт тохъуэ

КПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ къудамэм и комитетым и бюром и зи чэзу зэlущlэ иджыблагъэ екlуэкlащ. Абы щытепсэлъыхьащ Зумакулов Борис «Они сделали всё, что могли...» и тхылъыщІэм.

ЛЭЖЬЫГЪЭР къыдагъэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр мы гъэм илъэси 100 зэрырикъум и щІыхькІэ. Ар зытеухуар республикэм и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэ хуэзыщ ахэрщ.

Республикэм и жылагъуэ-политикэ гъащІэм дежкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхуу къызолъытэ нобэрей ди зэlущlэм дызыщытепсэ-лъыхьыр. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэра- гъуащ. лыгъуэр илъэси 100 щритхылъыр тыгъэ лъапІэщ, жиlащ КПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ гъэкІам. къудамэм и унафэщ І Пащты Борис. - Къапщтэмэ, лэ- хьэнымкіэ хуэдиз тхыгъэ зэхуэпхьэсы- щІэ. мэ дэтхэнэ и ліыхъужьри ціэрыіуэу щыта защіэщ. хуашэну.

Зумакулов Борис тепсэкъум ирихьэлізу къыдэкіа лъыхьащ тхылъыр зэрагъэхьэзыра щіыкіэм, ар зытеухуэжа ціыхухэм зэфіа-

- Тхылъыр дунейм къытещІэгъэкъуэн жьыгъэм къызэщінубыдащ къысхуэхъуа псоми фіыщіэ ди щіынальэр зэфізувэн яхузощі. Псом нэхъапэ ар щыщІидза япэ махуэм ще- си гъусэу къыдэзыгъэкlа, гъэжьауэ тхыдэм къыхэна дэlэпыкъуэгъушхуэ къыс-Іуэхухэмрэ ціыхухэмрэ. хуэхъуа Пащты Борис, - жи-Тхылъым зыри щіихъумэр- Іащ Зумакуловым. - Щхьэкъым, уеблэмэ абы къыщы- хуэу къыхэзгъэщыну сыгъэлъэгъуащ зэман нэхъ хуейт УФ-м и Къэрал Думэм гугъухэри. Зумакулов Борис и депутат Быф Анатолэ, Псалъэм къыдэкІуэу, ар тхылъыр къыдэгъэкІыным къыдэгъэкІыным текІуадэ хуагуэшащ КПРФ-м и щІыегугъуауэ бгъэдыхьащ, ап- мылъкур зэрыхилъхьам пап- пІэ къудамэхэм я секретарныр лэжьыгъэшхуэт, уеблэ- ціыхухэр я лэжьыгъэкіэ район, къалэ библиотекэхэм

абы гурэ псэкІэ къигъэлъэ- Иужьрей илъэсхэм ди тхыдэм лей къытрагъэхьэну зэрыхэтым къыхэкІыу, мыпхуэдэ лэжьыгъэхэр диІэн хуейуэ къызолъытэ. ЩыщІэныгъэ гуэр тіэщіэкіамэ, гу лъыдагъэтэжыну дыщогугъ.

Пашты Борис Зумакуловым хуигъэфэщащ «СССР-р илъэси 100 ирокъу» меда-

Зэіущіэм зэрыщыжаіамкІэ, «Они сделали всё, что гъэкІуэкІынухэр. Къищынэмогли...» тхылъыр ящэнукъым, тхыдэр зыфіэгъэщіэгъуэнхэм, зыхуагъэфащэхэм тыгъэ хуащІыну аращ. Тхылъыр зытеухуа хэм, апхуэдэуи я мурадщ

КПРФ-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ къудамэм и комитетым и бюром иригъэкіуэкіа зэіущіэм нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэми щытепсэлъыхьащ. Апхуэдэу ягъэбелджылащ накъыгъэ махуэшхуэхэм ятеухуауэ къызэрагъэпэщыну Туэхугъуэхэр, Урысейпсо пионер зэгухьэныгъэр илъэси 100 зэрырикъум и щіыхькіэ ирамыщіауэ, щіыпіэ къудамэ-хэм я лэжьыгъэм, КПРФ-м и Комитет Нэхъыщхьэм ПолитикэмкІэ и центрым щеджэну ягъэкІуэнухэм, нэгъуэщІхэми я гугъу ящІащ.

> БАГЪЭТЫР Луизэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ

и дохутыр зыбжанэм къыхуагъэфэщащ «Дыпсэунущ!» урысейпсо саугъэтыр. Апхуэдэу ягъэлъамехефику ушыл сіп мехефику узыфэхэм мехефізмента зэфізмі къэзыгъэлъэгъуа икІи абы зи гуащІэ хэзылъхьа медицинэ, жылагъуэ лэжьакІуэхэр, волонтёрхэр, псахьэрычэтыщіэ пащіэ. Іуэхухэр зезыгъакіуэхэр. Ар илъэс къэс ирегъэкіуэкі лышх узыфэр зыпкърытхэм къызэрагъэпэща, «Узыншэу псэу» фІэщыгъэр зиІэ зэгухьэ-

Къэбэрдей-Балъкъэрым

ANDIE MICANDE

«УМЫШЫНЭ, сэ сыпщІыгъущ» унэтІыныгъэмкІэ саугъэтыр иратащ республикэм и Сабий унэм цІыкІухэм паллиативнэ дэІэпыкъуныгъэ щыхуащІэ и къудамэм и дохутырхэм. А Іэнатіэм и лэжьакіуэхэм яхузэфіэкіыр хуащіэ яхуэмыгъэхъужыну лышх узыфэр зыпкърыт сабийхэм. КъищынэмыщІауэ, унэхэм

ныгъэм.

НэхъыфІхэм хабжэ

тивнэ дэІэпыкъуныгъэ яхуэзыщІэ къудами мэлажьэ. жьыгъэ бгъэдыхьэкІэр къэ-Апхуэдэ Іуэхутхьэбзэхэр ягъуэт унагъуэ 48-м щыпсэу ящыщу къалъытащ икіи ме-

цІыкІухэм. Мыбыхэм я лэщынэхъыфІхэм ралым

дицинэ ІуэхущІапІэ куэдым щапхъэу хуагъэлъэгъуащ.

Жылагъуэм я фІыщІэр къалэжьащ Лышх узыфэхэм ще!эзэ республикэ диспансерым и дохутырит!ым. «Онкологием лыхъужьыгъэшхуэ къыщызыгъэлъэгъуахэр» унэтіыныгъэмкіэ саугъэтыр ираташ КъБР-м щіыхь зиіэ и дохутыр, медицинэ щІэныгъэхэмкІэ доктор, хирургие къудамэ №2-м и унафэщ Токумаев Марат. «ІэщІагъэм и налкъутунэтІыныгъэм нэхъыфју къыщалъытащ медицинэ щјэныгъэхэмкіэ кандидат, хирургие къудамэ №3-м и унафэщІ Ахмеров Радмир.

Саугъэтхэр зыхуагъэфэщахэм щратыж зэхыхьэр Москва дэт Кремль уардэунэм щекіуэкіащ. «Узыншэу псэу» зэгухьэныгъэм щІыгъуу Іуэху щхьэпэр къызэрагъэпэщащ Узыншагъэр хъумэнымкІэ дунейпсо зэгу-хьэныгъэм, УФ-м и Къэрал Думэмрэ Федерацэмкіэ Со-

ветымрэ. ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ.

Уасэ ныкъуэкІэ загъэпсэхуфынущ

Ростуризмым гъатхэпэм и 31-м ІуэхущІэ иублащ. «Туризмэмрэ хьэшіэ егъэблэгъэкіэмрэ» лъэпкъ проектым хиубыдэ «Сабий кешбэк» программэм лэжьэн щІидзащ. Зи сабийр лагерым зыгъакіуэ адэанэхэм абы трагъэк Іуэдам и уасэ ныкъуэр къэралым къаритыжынущ.

2021 гъэм ныбжьыщІэ мин 420-рэ гъэмахуэ зыгъэпсэхупІэхэм щыІащ, абыхэм я адэ-анэхэм къэрал бюджетым къыхэкІыу сом меларди 5 къа-Іэрыхьэжащ. 2022 гъэм зи гугъу тщІы программэм хухахащ сом меларди 7,5-рэ. НэгъуэщІу жыпІэмэ, мы гъэм нэхъыбэжым къаІэрыхьэжынущ зыгъэпсэхупшІэм и уасэ ныкъуэр.

Программэр гъатхэпэм и 31-м щегъэжьауэ шыщхьэу!ум и 31 пщ!ондэ лэжьэнущ. А п!алъэм къриубыдэу путевкэ къэзыщэхуахэращ кешбэк къызыІэрыхьэжынур. Зыгъэпсэхугъуэ палъэм накъыгъэм и 1-м щедзэри, фокlадэм и 30 пщІондэ йокіуэкі.

Хэт кешбэк зратыжыр? Адэ-анэм е сабийм яхуэупсэну хуейуэ путевкэ къэзыщэху дэтхэнэ зыми сабий лагерым щІитам и уасэм и

процент 50-р къы Іэрыхьэжынущ. Путевкэхэм я уасэр зэщхькъым, нэхъ лъапіи, нэхъ пуди щыіэщ, ауэ ахъшэу къэзыгъэзэжынур сом мин 20-м фІэкІынукъым. Псалъэм папщІэ сом мин 30 щІэптамэ, сом мин 15-р къэралым къуитыжынущ, сом мин 60 е нэхъыбэ и уасэмэ, сом мин 20 къуатыжыну аращ.

Лагерь псоми укјуэ хъурэ мы программэмкіэ?

гъуэтынущ. Къищынэмыщlayэ, Russia. къралъхьэжынущ.

Travel сайтым зыгъэпсэхупІэ гъэщІэгъуэнхэр къыщыхэфх хъунущ. Абы ит лагерь псори программэм хеубыдэ. Кешбэкым и зэранкіэ лагерь уа-

сэхэр дэмыуеину пІэрэ? Пагерхэм гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм и уасэнур яубзыхуакІэщ. Кешбэк зи гъусэ путевкэхэри зимыгъусэхэри зэуасэщ. ЗыгъэпсэхупщІэм и ныкъуэ къэзыгъэзэжыр лагерым и фейдэм къыхэкІыу аракъым, атІэ къэралым цІыхухэм зэрызащІигъакъуэ Іэмалу

тым къыхагъэкI. Сабийм льготэкІэ путевкэ къратамэ, ар программэм хиубыдэнкІэ хъуну?

къигупсысауэ, федеральнэ бюдже-

Іэмал имыІэу. ЗыгъэпсэхупщІэр сом мин 30 и уасэу, худэчыхкіэ сом минипщІ пщхьэщахмэ, сом мин 20-р ныбжьым нэсамэ, къэралыр къыдэІэ-Программэм хэт сабий лагерхэр уи жыпым къипхынурэ ептынущ, абы пыкъунущ. мирпутешествий.рф сайтым къыщыв- щыщу сом мини 10-р уи картэм

Дапщэщ ахъшэр къущатыжынур? Ахъшэ Іуэхур «Мир» картэмкіэ зэрагъакІуэу аращи, путевкэ уасэр «Мир»мкІэ зэрыпту, къыкІэльыкІуэ лэжьэгъуэ махуитхум къриубыдэу и ныкъуэр къыпхуралъхьэжынущ.

Зы илъэсым зы путевкэ апхуэдэу

къуащэнур? Хьэуэ. Программэр щылажьэ пlaлъэм къриубыдэу путевкэ дапщэ къэпщэхуми, уасэм и ныкъуэр къуатыжынущ. Зы сабийр зыгъэпсэхуакіуэ тІэу бгъакІуэми, унагъуэм щыщ сабиитІ-щы бгъакІуэми, уасэм и ныкъуэм къегъэзэж.

Сабийм и ныбжьым тещІыхьа апхүэдэ Гүэхүтхьэбзэр?

ТешІыхьакъым. Лагерым къиштэ

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Япэ дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэ

Гъуазджэм и лэжьакіуэхэм я Іэдакъэщіэкіхэм я Япэ дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэр илъэси 155-рэ ипэкіэ Франджым и къалащхьэ Париж щекіуэкіыгъащ. Марсовэ губгъуэм 1867 гъэм мэлыжьыхьым и 1-м къыщыщіэдзаэ щэктуэгъуэм и з пщтондэ щызэхэтащ ар, гектар 66,8-ра

А МАЗИЙМ и кіуэцікіэ гъэлъэгъуэныгъэм еплъат ціыху мелуани 9-м щійгъу, къэрал зэмылі эужьыгъуэхэм я унафэщіхэмрэ къулыкъущіэхэмри яхэту. Абыхэм ящыщт Урысейм и император Александр II. Гъэлъэгъуэныгъэм хузэхалъхьат щэнхабзэ программэ ин. Абы япэу утыку къыщрахьауэ щытащ гъуазджэм и лэжьакіуэхэм я Іэдакъэщізкі гъэщізгьуэн куэд, дуней псом цізрыіуэ щы-хъуахэр. А выставкэмрэ иужькіз ящіахэмрэ я фіыгъэкіз, Париж илъэсипщі бжыгъэкіэ щытащ дунейпсо зэхуэсхэр щащі щіыпіэ нэхъ ціэрыіуэ дыдэу.

Мы гъэлъэгъуэныгъэр къыщІыхагъэщхьэхукІыр гъуазджэм и Іздакъэщізкіхэр нэхъыбэу зэрыхэтамрэ зэман кіыхькіз зэрекіуэкіамрэщ, армыхъумэ, абы ипэкіи щыіащ дунейпсо выставкэхэр. Псалъэм папщіэ, 1851 гъэм Лондон щызэхашат дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэ, къэралхэм я хьэпшып зэмыл эужьыгъчэхэр, техникэ Іэмэпсымэш эхэр. шІэныгъэмрэ гъуазджэмрэ шызыІэрагъэхьа ехъулІэныгъэхэр утыку къыщрахьауэ. Абы хэта къэрал 32-м ящыщт Урысейри. Дунейм щІэщыгъуэу къыщагупсысахэр къызрашэлlа къыкlэлъыкlуэ зэlущlэшхуэр 1855 гъэм Парижщ здэщыlар. 1862 гъэм Инджылызыр хущlэкъуащ илъэсипщl ипэкіэ къызэригъэпэща гъэлъэгъуэныгъэм хуэдэ ищіыну. аршхьэкіэ Іуэхур мылъку и лъэныкъуэкіэ къёхъуліакъым: къызэгъэпэшак уэхэр хилъэфаш.

Епліанэ дунейпсо выставкэр, и инагъкіи и фіагъкіи Япэу къалъытэжар. Париж къышызэІуахащ езы къэралми адрейхэми я щыуагъэхэм къызэрытрамыгъэзэным яужь

итурэ. ИкІи фІы дыдэ, гукъинэж хъуащ. Марсовэ губгъуэм иращІыхьа унэ нэхъыщхьэр хуэхъурейкІыхьт (метр 490-рэ и кІыхьагърэ 380-рэ и бгъуагъыу), гъущІымрэ абджымрэ къыхэщІыкІат. И хъуреягъыр къэпкІухь хъурт. Ахэр Іыхьиблу гуэшат, дэтхэнэми лэжьыгъэ инхэр машинэхэр, унэлъащіэхэр, гъуазджэ іэрыкіхэр, фэилъхьэгъуэхэр, н.къ. - утыку къыщрахьэу. Ухуэныгъэм и зы лъэныкъуэм къыщыщі эдзауэ адрейм кіуэуэ «уэрамхэм» ар Іыхьэ-Іыхьэу ягуэшырт, апхуэдэ зырыз къэрал къэс къылъысу. Унэ нэхъышхьэм километритхукІэ пэжыжьэ Бийянкур, Се ген хытІыгухэм щыІэт мэкъумэш ІэнатІэм хухэха Іыхьэр.

Франджым ІэдакъэщІэкі 11500-рэ утыку кърихьат, Урысейм и ІуэхущІапІэхэмрэ цІыху щхьэхуэхэмрэ я лэжьыгъэу игъэлъагъуэр 1300-рэт зэрыхъур. Бжыгъэм емылъытауэ, цыхухэм яфіэгъэщіэгъуэнт ахэр.

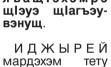
Париж щыщ сурэттех ціэрыіуэ Пети Пьер хуит ящіауэ шытащ выставкэм и ухуэныгъэхэмрэ абы щагъэлъэгъуа хьэпшыпхэмрэ сурэт ятрихыну икІи ахэр къызэхуэсахэм ярищэжыну.

Зэрынэрылъагъущи, сыт зэмани ціыхухэр дахьэх гъуазджэ іздакъэщіэкіхэм, щізуэ ціыхум къигупсысыф псоми. Ахэр утыку къихьэнымкіэ щхьэпэщ гъэлъэгъуэныгъэр, атІэми, дунейпсо мыхьэнэ зиІэхэр. Иджыпсту, Іэмалхэр нэхъыбэ щыхъуа ди зэманым, щ ох-щ охыурэ къызэрагъэпэщ лъэпкъ куэдым, къэрал пщІы бжыгъэхэм я лІыкІуэхэр зыхэт зэіущіэхэр. Ди сурэтыщіхэм, Іэпщіэлъапщіэхэм, тхакіуэусакіуэхэм, щіэныгъэліхэм, нэгъуэщіхэми я лэжьыгъэхэр, ди гуапэ зэрыхъунщи, щыболъагъу абыхэм ящыщ дэтхэнэ

ИСТЭПАН Залинэ.

ЕджапІэр зэрагьэпэщыж

и ціэр зэрихьэу Бахъсэн къалэм дэт курыт школ №3-р сыт лъэныкъуэкІи зыхуей хуагъэзэнурэ, компьютерхэмрэ унэлъащІэхэмрэ

«Чайка»

къызэрагъэпэщыну школым еджакіуэхэми егъэджакіуэхэми щагъуэтынущ егъэджэныгъэм теухуауэ зыхуеину псори. Апхуэдэ лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІынущ Сыжажэм и

цІэр зезыхьэ курыт школ №4-ми. Къэрэрдеи-Балъкъэрыр илъэси 100 зэрырикъум теухуауэ ирагъэжьа мы Іуэху щхьэпэхэр хиубыдащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм егъэджэныгъэм зыщегъзужьын» къзрал проектым.

(Песчанокоп-

ское) - «Спартак-Налшык»

(Налшык) - 3:0 (1:0). Дон lyc Ростов. «Локомотив» ста-

дион. Мэлыжьыхьым и

Судьяхэр: Шишкин (Там-

бов), Типикин, Бахус (тІури

Краснодар). «**Чайка**»: Помазан, Вол-

ков, Синяк, Ужгин, Гаврило-

Олейников, Смирнов

77), Гыстаров (Карта-

84), Алиев (Донсков,

Хохлачев (Володкин,

Востриков (Стасевич,

«Спартак-Налшык»:

Къардэн, Шумахуэ И., Сын-

дыку, КІэдыкІуей, Шумахуэ

10-м. ЦІыху 200 еплъащ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

КъызэрыхагъащІэм йосэж

3., Дэхъу, Хьэшыр, Торосян (ХъутІэ, 68), Масленников, Ульбашев (Жангуразов, 62), Топхэр дагъэк ащ: Гаври-

лович, 7 (1:0). Олейниковым, 64 (2:0). Ужгин, 73 (3:0). Дагъуэ къыхуащіащ: Шумахуэ И., Сындыкум, Шума-3., Алиевым, Смирновым, Гыстаровым, Волко-

Бэчбо (Гугуев, 79)

УРЫСЕЙ Федерацэм футболымкІэ и етІуанэ дивизионым и Япэ гупым щекІуэкІ зэхьэзэхуэм хыхьэу мэлыжьыхьым и 10-м «Спартак-Налшыкыр» Песчанокопскэ жылэм шыдэджэгуащ абы и «Чайка»-м.

ЗэпэщІэтыныгъэм и пэщІэдзэ дакъикъэхэм щегъэжьауэ хэгъэрейхэр ипэкіэ кіуэтащ. Япэ къекіуэкіыгъуэм хиубыдэу фокіадэм Налшык щекіуэкіауэ щыта зэlущІэр «Спартак-Налшыкым» и текlуэныгъэкlэ иу- лъыкlуэу

хат. ЩытыкІэр ягъэзэкІуэ- щырт. Апхуэдиз текъузэжын мурадкіэ щіэх-щіэ- ныгъэ зытелъ ди щіалэхэм хыурэ шынагъуэхэр «Чайка»-м къызэригъэпэщырт.

къикъэ зыбжанэ фlэкla кым» и гъуащхьэхъумэ зыб-дэмыкlayэ, хьэщlэхэм фут- жанэм къапекlyэкla хэгъэбол хабзэр къызэпаудащ. рейхэм я гъуащхьэхъумэны-Абы кърикІуа штрафнойм хэгъэрейхэр лъэщу еуащ. хабзэм къемызэгъыу къы-Ди гъуащхьэхъумэхэм къызрагъэгъэза топым песчаногъуэм щхьэпрылъэтащ.

«Чайка»-р ерыщт - зэпэ-

ебгъэрыкІуэныгъэ щыуагъэ яІэщІэмыкІынкІэ Іэмал иІэтэкъым.

Ебланэ дакъикъэр екlуэ-Джэгур зэрыщІидзэрэ да- кІыу арат «Спартак-Налшыкъуэ Олейниковыр Торосян щигъэувы ам. Штрафной. Езым къилэжьыжа Іэма-

копскэдэсхэм ящыщ зы лыр «Чайка»-м и футбокіэлъеуэжащ, арщхьэкіэ ар листым игъэзэщіэжащ. Ар лъэщу зэуа топыр «Спартак-Налшыкым» и гъуащхьэтет щІэтыныгъэр налшыкдэс- Къардэн Имран къыхуэмыухэм я лъэныкъуэкІуэ ягъэ- быду и пащхьэм къыщри-Іэпхъуауэ зы ебгъэры- дзыхыжащ. Абы кІэлъеуэжа кІуэныгъэм адрейр къыкІэ- Гаврилович топыр гъуэм къызэрагъэпэ- игъэкІуащ - 1:0.

рым и футбол командэ нэхъыщхьэм и лъэр щІихат. Абы хэгъэрейхэр жаныж къищ іащ.

Япэ Іыхьэм хухаха зэманыр «Чайка»-м и тепщэны- кІэух бжыгъэр яхъумэным гъэкіэ екіуэкіащ. «Спартак-Налшыкым» къызэригъэпэщ ебгъэрыкІуэныгъэ закъуэт акъуэхэр хэгъэрейхэм я гъуащхьэхъумэхэм къызэпаудырт е ди щІалэхэм езыхэм я щыуагъэкІэ топыр яфіэкіуэдырт.

Загъэпсэхуу нэужь, джэгум и екlуэкІыкІэм зэрызихъуэжа щіагъуэ щыІэкъым - хьэщІэхэм зыкърагъэбыдэкІауэ хэгъэрейхэм зыщахъумэрт.

64-нэ дакъикъэр екІуэкІыу «Чайка»-м и ебгъэрык Іуэныгъэм хэту топыр къызыІэрыхьа Хохлачевыр «Спаргак-Налшыкым» и штрафнойм щихьэм лъэщу топым еуащ. Нэхъапэми хуэдэу Къардэным топыр къыхуэ мыубыду къыІуидзыжащ. Ди шІалэхэм япэу къыхудагъэкІа топым къежьапІэ хуэхъуа Олейниковыр абы кіэлъеуэжри, бжыгъэр

игъэбэгъуащ - 2:0. Зэман куэд дэкlакъым къыкІэлъыкІуэ топри футболеплъхэм я нэгу щіэкІыным. «Чайка»-м и зи чэзу ебгъэрыкІуэныгъэм хэту гу пышхуэу хэгъэрейхэр ди гъуэм къекіуэліащ. Штрафнойм ит Ужгин къыхата топыр къыІэрыхьэщ, зыкъи-

ПсынщІэу къыхудагъэкІа гъазэри, налшыкдэсхэм я топым Къэбэрдей-Балъкъэ- гъуащхьэхъумитІым я зэхуакум лъэщу къыдэукіащ. Къардэным ещанэ топнэхъ ми къыхуегъэгъэзакъым

> ЕхъулІэныгъэ къахуэзыхь гугъуехьышхуэ демыхьу зэіущіэм хухаха зэманыр и кІэм хэгъэрейхэм нагъэблэгъащ. Иджырей текІуэныгъэм иужькІэ «Чайка»-м ещанэ увыпІэм зыщигъэбыдащ. Япэ ит командитІым Песчанокопскэм и команкъихьэжа дэр куэдкіэ къакіэрыхужыркъым. Дыдейхэр къызэрекІ уэтэх зэпытщ.

Урысей Федерацэм фут- абы и «Анжи»-м. болымкІэ и етІуанэ дивизи-

оным и Япэ гупым щекІуэкІ зэхьэзэхуэм и тющірэ етхуанэ джэгугъуэм и адрей зэІушІэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр къарикІуащ: «**Ку-бань-Холдинг**» (Павловск) -«**ЕсэнтІыгу**» (ЕсэнтІыгу) **4:1**, «Форте» (Таганрог) -«Черноморец» (Новороссийск) - 0:1. «Алания-2» (Владикавказ) «Биолог-Новокубанск» (Прогресс) -1:4, «Дружба» (Мейкъуапэ)

хъэчкъалэ) - 1:1, «Динамо» (Мэхъэчкъалэ) - «Динамо» (Ставрополь) - 2:0, «Анжи» (Мэхъэчкъалэ) - «**Мэшы**къуэ-КМВ» (Псыхуабэ) - 1:1. КъыкІэлъыкІуэ джэгугъуэр «Спартак-Налшыкым» Мэхъэчкъалэ щри-

«Легион Динамо» (Мэ-

гъэкІуэкІынущ. Мэлыжьыхьым и 17-м ар ІущІэнущ ЖЫЛАСЭ Замир.

Урысей Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ дивизионым и Япэ гупым зэхьэзэхуэр зэрыщекІуэкІыр

_		Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	0.
/	1.	CKA	23	17	2	4	42-13	53
΄,	2.	«Динамо» Mx.	23	16	5	2	40-10	53
-	3.	«Чайка»	24	15	6	3	54-15	51
	4.	«Форте»	23	12	8	3	37-20	44
-	5.	«Черноморец»	23	12	5	6	44-27	41
-	6.	«Анжи»	24	11	7	6	33-19	40
0	7.	«Кубань Холдинг»	24	11	6	7	30-22	39
Э	8.	«Биолог-Новокубанск»	23	8 7	7	8	32-25	31
	9.	«Легион Динамо»	23	7	9	7	28-19	30
/I	10.	«ТІуапсы»	23	9	2	12	28-37	29
	11.	«Спартак-Налшык»	23	6	9	8	19-21	27
-	12.	«Мэшыкъуэ-КМВ»	23	6	7	10	34-33	25
y	13.	«Динамо» Ст.	24	5	7	12	28-43	22
-	14.	«Дружба»	23	4	9	10	17-30	21
1	15.	«Ротор-2»	22	4	5	13	18-37	17
-	16.	«ЕсэнтІыгу»	24	2	4	18	11-79	10
-	17.	«Алания-2»	24	2	4	18	28-73	10

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, шамешеахШ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ,

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66. КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ

лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм - 42-75-78,

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІ́эм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.), Щоджэн Заирэ (3, 4-нэ нап.), корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу Епмэс ФатІимэ. КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 ● Тираж 2.027 ● Заказ №711